

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки та психології

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота

**МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК ДІТЕЙ
МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗА ДОПОМОГОЮ СУЧАСНИХ
ТВОРІВ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

Шитев Естер Іштванівна

Студентка IV-го курсу

Освітня програма: 013 Початкова освіта

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 10 /27 жовтня 2021 року

Науковий керівник:

Чопак Єва Василівна

ст. викладач

Завідувач кафедру:

Біда Олена Анатоліївна,

доктор пед. наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 2022

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра педагогіки та психології

Кваліфікаційна робота

**МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК ДІТЕЙ
МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗА ДОПОМОГОЮ СУЧАСНИХ
ТВОРІВ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконав: студентка IV-го курсу

Шитев Естер Іштванівна

Освітня програма: 013 початкова освіта

Науковий керівник: **Чопак Єва Василівна**

ст. викладач

Рецензент: **Балог Лівія Іванівна**

ст. викладач

Берегове
2022

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Pedagógia és Pszichológia Tanszék

A KISISOLÁS GYEREKEK SZOCIÁLIS KÉSZSÉGEINEK FEJLESZTÉSEI LEHETŐSÉGEI A KORTÁRS GYERMEKIRODALMI MŰVEK SEGÍTSÉGÉVEL

Szakdolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: Sütő Eszter

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program: 013 Tanító

Témavezető: Csopák Éva

adjunktus

Recenzens: Balogh Lívia

adjunktus

ЗМІСТ

ВСТУП	6
I. ПРО ДИТЯЧУ ЛІТЕРАТУРУ ВЗАГАЛЬНО	8
1.1 Формування дитячої літератури.....	9
1.2. Особливості та види дитячої літератури.....	12
1.3. Видатні письменники дитячої літератури та їхні твори.....	15
II. РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНИХ НАВИКІВ ЧЕРЕЗ ДИТЯЧУ ЛІТЕРАТУРУ	18
2.1. Перша книжка для малюка.....	20
2.2. Прив’язати любов дитині до дитячої літератури.....	22
2.3. Навчання дитини читанню.....	24
III. ПРО СУЧАСНУ ДИТЯЧУ ЛІТЕРАТУРУ	27
3.1. Методичні рекомендації для вихователів з використанням сучасної дитячої літератури.....	28
ВИСНОВОК	47
РЕЗЮМЕ	48
ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА	49
ДОДАТОК	50

TARTALOM

BEVEZETÉS	6
I. A GYERMEKIRODALOMRÓL ÁLTALÁNOSAN	8
1.1. A gyermekirodalom kialakulása.....	9
1.2. A gyermekirodalom sajátossága és típusai.....	12
1.3. A gyermekirodalom kiemelkedő írói és műveik.....	15
II. SZOCIÁLIS KÉPESSÉG FEJLESZTÉSE A GYERMEKIRODALOM SEGÍTSÉGÉVEL	18
2.1. A kisgyermek első könyve.....	20
2.2. A gyermekirodalom megszerettetése a gyermekkel.....	22
2.3. A gyermek olvasásra való nevelése	24
III. KORTÁRS GYERMEKIRODALOMRÓL	27
3.1. Módszertani javaslatok pedagógusoknak a kortárs gyermekirodalom felhasználásával.....	28
ÖSSZEFOGLALÁS	47
REZÜMÉ	48
HIVATKOZOTT IRODALOM	49
MELLÉKLET	50

BEVEZETÉS

Szakedolgozatom témája: A kisiskolás gyerekek szociális készségeinek fejlesztési lehetőségei a kortárs gyermekirodalmi művek segítségével.

Azért választottam ezt a témát, mert a gyermekek lelki világát megérintő irodalom által közelebb férközhetünk a gyermekhez, hiszen a gyermek képzelőereje, mint tudjuk igen nagy és sok esetben egy, a könyvben szereplő főhőshöz hasonlítja magát. Továbbá érdekelt, hogy hogyan is tudjuk a kisiskolás szociális készségeit fejleszteni egy mese, egy regény vagy egy vers segítségével. Mindazonáltal jómagam is nagyon szeretem a kortárs írók novelláit és verseit.

A szakdolgozatom írása közben törekedtem arra, hogy minél nagyobb betekintést nyújtsak a gyermek-, és ifjúságirodalom világába. Válaszok arra az esetleges felmerülő kérdésre, hogy milyen szempont szerint válasszunk könyvet a gyermekek számára az adott életkorban, a gyerekek életkori sajátosságait, fejlettségi szintjét figyelembe véve.

Célom, hogy segítséget adjak a már meglévő és a leendő pedagógusok, ill. szülők számára, hogy hogyan tudják segíteni a gyermek beilleszkedését az iskolába, egy közösségbe vagy akár a társadalomba az irodalom segítségével.

Mint tudjuk az olvasás megnyitja az olvasó számára a világot. Több magyar író és költő szerint az olvasás az egyik leghatékonyabb személyiségfejlesztő tevékenység.

Vekerdy Tamás, író és pszichológus, egyik könyvében olvashatunk az olvasásról alkotott véleményéről, miszerint az olvasás segíti az embert élni, életben maradni, fejleszti a beleérzőképességet, és az olvasás által megérthetjük a világ történéseit és a másik ember viselkedését.

Szakedolgozatom első fejezetében a gyermekirodalomról írók általánosan: kialakulásáról, sajátosságairól, a gyermekirodalom típusairól. Továbbá a gyermekirodalom kiemelkedő íróit és műveiket említem meg.

A második fejezetben a gyerekek szociális készségeinek fejlesztéséről tájékoztatom a kedves olvasót, hogy miként tudjuk a gyermek-, és ifjúsági irodalmat felhasználni e célból. Ebben a fejezetben kitérek a kis gyerekek első könyvére, hogy milyen korban kezdhetünk már könyvet adni a gyermek kezébe. Miképpen nevelhetjük a gyerekeket a könyv szeretetére, az olvasásra.

A harmadik fejezetben a kortárs gyermekirodalomról írok. Megemlítem továbbá a kortárs írók, költők véleményét a gyermekek lelkivilágáról, a mai gyermekirodalom fontosságáról.

A XXI. században a technika fejlődésének köszönhetően a szabad olvasás, mint tevékenység sajnos a háttérbe szorult. Általában a gyerekek már csak az iskolában olvasnak a tankönyvekből, esetleg a kötelező olvasmányokat olvassák el, de gyakran azt is csak kikeresik az interneten és megnézik filmen az adott olvasmányt. Épp ezért is tartottam fontosnak, hogy erről a témáról írjak. Azok a gyerekek, akik nem olvasnak kevés szókinccsel rendelkeznek és a kommunikáció terén is fejletlenek. Később felnőttkorban észlelhető még az olvasás hiánya, mert egy hivatalba lépve az ember nem tudja magát kifejezni és ez elég kellemetlen az ember számára.

Mindezek után beláthatjuk azt, hogy az olvasás és az irodalom a mindennapi életben is mekkora szerepet játszik, arról nem is beszélve, hogy a kisgyermek szociális érzékét milyen mértékben befolyásolja, illetve fejleszti.

I. A GYERMEKIRODALOMRÓL ÁLTALÁNOSAN

Mit is nevezünk gyermekirodalomnak?

Leegyszerűsítve a gyermekirodalom nem más, mint a gyermekek számára íródott irodalmi műfaj, amit még a nem fejlett gyermek be képes fogadni.

A gyermekirodalom fogalma koronként és kultúránként is változik. Tudományos megfogalmazásban pedig: „A gyermekirodalom – a gyermek, a komolyabb művek befogadására még éretlen fiatalok számára íródott, ezek igényeit kielégítő szépirodalmi művek összefoglaló neve” (Tarbay, 1999).

Így tehát eza műfaj- lehet mondani a gyermekek számára, a gyermek nyelvén íródott, fejlettségi szintükhöz igazodva, hogy megértsék, azaz értelmezni tudják az adott mesét, regényt vagy verset.

Néhány szóban szeretném összefoglalni a gyermekkor, a gyermeki lélek legjellemzőbb vonásait, tulajdonságait.

A lélektan egyik legrégebb módszere az önmegfigyelés, vagy még inkább beszámoló a saját élményeinkről, amelyekbe a külső élet körülményeinek részletes leírása is beletartozik. Az emlékezés – szubjektív dolog, az élménybeszámoló és mások számára való megfogalmazás egyén szerint más és más.

Az emlékezés gyakran torz vagy nem pontos, de mindig hitelesebb magától az egyéntől meghallgatni, mint ha valakinek az emlékeit más írja le, más számol be róla a hallottak alapján. Gondoljunk bele, ha ugyanazon könyvet egy osztály elolvas és az osztályban tegyük fel tizenöt gyerek van, ugyanarról a könyvről tizenötféle élménybeszámolót fogunk hallani. A fő mondanivalója ugyanaz lesz, de minden gyerek más részletet fog kiragadni, néha a valós leírtakat eltorzítva vagy kibővítve.

Ebből következik az, hogy ha valaki felnőtt korban saját gyerekkori élményeire emlékszik vissza vagy megértő a gyermekekkel szemben, vagy elfelejti a saját gyermekkorát és nem érti meg a gyerekek lelki világát (Tarbay, 1999).

A gyermekirodalmat valahol a művészetekhez is kapcsolhatjuk, mivel egy jó gyermekirodalmi regénynek vagy mesének is van művészi, esztétikai mondanivalója. Mint tudjuk az ismeretszerzésnek két formáját ismerjük:

- a.) intuitív- ösztönös, a képzelet által szerzett ismeret,
- b.) logikus- az értelem által szerzett ismeret.

Az irodalmi mű megértése a képzelet, a képalkotások képességében van. A regény olvasásakor csak a képzeletünk van jelen, egyetlen kapaszkodó a megértéshez. A képzeletünk

nem választja el a dolgokat egymástól, hogy valóságosak-e vagy képzeletbeliek; nem határozza meg a jelentésüket, egyszerűen csak érzékelteti az olvasóval és bemutatja. A képzelte az olvasás alatt megelőzi a gondolatot, képalkotó módja nem hagyja, hogy a logikai gondolkodásunk felülkerekedjen és logikusan, átgondolva kezdjük megismerni a történet menetét, mert akkor az irodalmi mű elveszti művészi hatását, esztétikai értékét (Durant, 1937).

Kb. a XVII. század előtt még nem különböztették meg a gyermeki életet a felnőttétől. A gyermekeket földművelésre, a kétszemes munkára, a családi életre készítették fel. Nem volt külön gyermek és felnőtt kultúra. A kisgyermek ugyanazokat a történeteket, történeteket hallgatták, mint a felnőttek.

Szent Ágoston volt az első, aki foglalkozik a gyermekkorral, a gyermekkor fejlődésével. A saját gyermekkorának a fejlődését írja le hallottak alapján. Hogyan tanult meg beszélni, hogyan tanult meg olvasni és milyen témájú olvasmányokat szeretett. Később Szent Ágoston után Rousseau kezd el foglalkozni a gyermekkor sajátosságaival. A gyermekkor úgy fogalmazta meg, hogy a felnőtt emberben a jó és a rossz gyökereként van jelen. Szerinte az ember későbbi jellemét a gyermekkor emlékei, hatásai, határozzák meg, amelyek később a tudat alatt vannak és a felnőtt ember tetteinek okát képezik (Tarbay, 1999).

Amikor a felnőtt olvas egy gyermekirodalmi művet, akkor azt kétféleképpen teheti. Vagy úgy olvassa, mint egy felnőttirodalmat, azaz levonja a szövegből az információt, mintha nem is gyermeknek szóló téma lenne. Ha pedig úgy olvassa, mint gyermekirodalmat, akkor szórakozásból olvas, engedi képzeletét szárnyalni olvasás közben. A felnőtt legtöbbször csak akkor olvas gyermekirodalmat- a legtöbb esetben mesét- mikor még a gyermek nem tud olvasni, de már szívesen meghallgatja a meséket, történeteket. Ugyanakkor az olvasni tudó gyerekek is szívesebben hallgatják az adott művet egy felnőtt olvasatában (Kiss, 2008).

Egy gyermekirodalmi mű, regény vagy mesemegírásához fontos a gyermekek iránti szeretet, a gyermekvilág ismerete és a gyermeki lélek megértése. Nem elég csupán az írói tehetség vagy motiváció. A gyerekek részére írni- tudni kell (Cs, Nagy, 1989)!

1.1. A gyermekirodalom kialakulása

A gyermekirodalom kialakulásának kezdetét egészen a Kr.e. 6.századra tehetjük. Ebben a században élt Aiszóposz nevéhez fűződik. Aiszóposz egy felszabadított rabszolga volt, aki rövid történeteket írt állatokra formálva: az állatokat emberi tulajdonságokkal

ruházta fel. Például: „A csóka története”. Akkor még nem tudta, hogy írásai a gyermekirodalomhoz fognak kötődni. Az Aiszopósznak tulajdonított meséket egy másik felszabadított rabszolga latinra fordította az utókor javára. Igaz, meg kell említeni, hogy ez a rabszolgajavításokat is végzett az írásokon, de a fő mondanivalókat meghagyta. Ezek az írások, történetek lettek az úgynevezett „Aiszoposz hagyomány”(Tarbay, 1999).

A gyermekirodalom kb a XVIII- XIX. századig úgy mondd a háttérbe szorult, nem lehetett hallani róla. A legfőbb oka ennek az volt, hogy sajnos a gyerekekről nem vettek tudomást, mint különálló egyén. A gyerekekről az elképzelés ebben az időszakban igen egyszerű volt, a gyermeket nem tekintették egyenrangú családtagnak. A gyermekhez való hozzáállás a későbbiekben változik, így a gyermekirodalom is fejlődésnek indul.

Míg az írástudatlan időszakban a gyermeki élet szinte semmiben sem különbözött a felnőttétől- például dolgoztatták őket- addig a már fejlett társadalomban a felnőttek szeretettel fordulnak gyermekeikhez, védik, óvják, nevelik, tanítják őket, egyenrangú családtagként kezelik.

A 12. századra tehető az az időszak, amikor a gyerekeket nem tekintették értékes személynek, azaz úgy vélték, hogy a gyerekből hiányoznak a szellemi illetve fizikai jellemvonások, így a felnőttek minél korábban megtörték a gyerekek akaratát. A gyerekek kénytelenek voltak elfogadni azt a felnőttek által hamisan kreált tényt, hogy a gyermek csak akkor válhat értékes, tisztességes, felnőtté, ha elfogadja feltétel nélkül a felnőttek „parancsait”, felsőbbrendűségét.

A gyerekek élete kb. 7 éves korukban változott meg, amikor elküldték őket dolgozni. Tanulni csak a gazdagabb gyerekek tanulhattak. Akkoriban sajnos gyakori volt a testi fenyítés (Kiss, 2008).

A gyermekirodalmat már a kezdetektől fogva a „jóra tanítás” elve határozza meg. Az irodalomelmélet, a pedagógia és a gyermeklélektan által kerül felszínre. Mind pedagógiai, mind pedig lélektani szempontból fontos jelentősége van. Sajnos a jelenkori olvasmányok nagyobb része alkalmazott irodalomként kap szerepet, ami annyit jelent, hogy az adott olvasmány irodalmi mivolta, valódi funkciója megszűnik és így nehezen jut el az adott korosztályhoz (Lovász, 2015).

A gyermekirodalom fejlődése és az új irodalmak fejlődése között párhuzam tapasztalható. Napjainkban ezek az irodalmak egyre jobban részévé válnak a kulturális és intézményes életnek.

A gyermekirodalom fejlődésének haladásra felfelé ívelő, vagyis egyenes irányú, amelynek az útja meghatározhatóak, azaz ezek az utak a következők:

- szabályos irodalomhoz alkalmazkodik;
- úgy állítják be, mintha hasonló lenne az szabályos irodalomhoz;
- bizonyos mértékben megpróbálja megváltoztatni a párbeszéd vonalait;
- várakozó helyzetbe kerül, számít arra, hogy ez a fővonal valamikor megváltozik;
- más fegyelmi formában keresi helyét;
- saját mivoltát egyedi szabályrendszerrel és normákkal határozza meg, függetlenül magától más irodalmaktól.

Ezek az utak a gyermekirodalom voltaképp mindegyiken végigment fejlődése során. Ezeket a bejárható utakat segítette az is, hogy megváltozott a gyermekhez való hozzáállás, módosult a gyermekkor fogalma.

A szájhagyomány által született történetek, a képeskönyv, a tündérmesék- ezek mind a gyermekirodalom része.

A gyermekirodalmi mű általában könnyebben olvasható, mint egy felnőttnek szóló, ugyanakkora gyermekirodalomban is vannak nehezebb hangvételű írások. Ilyen például W. Golding: A Legyek ura című könyve. Gyerekeknek- gyerekekről szól, de a könyv témája szomorú, néhol nehéz helyzetben kerülő gyerekekről szól, ami nyomasztó érzést válthat ki az olvasóból.

A gyermekirodalom egy kezdetleges helyettesítője a tudás kialakításának, amely a legalsó szintről fokozatosan felfelé haladva az irodalmi tudás fejlődésében. Előfordul, hogy a gyermekirodalom kritikusai egyes műveket egyenértékűnek tartanak, más műveket pedig értéken alulinak mondanak a felnőttirodalomhoz hasonlítva.

A gyermekirodalom egyedi mivolta abban rejlik, hogy különböző műfaj nem tartozik sehova. A gyermekirodalmi írók figyelembe veszik egy adott társadalom, egy kultúra olvasóközösségét. Ez helytől, időtől változik. Nem határozzák meg, hogy a gyermekirodalmi művet hogyan és milyen céllal alkalmazzák, hanem egy adott kultúrában alárendelt lesz.

A gyermekirodalom- az egész irodalmi műfaj része, amelyet nem lehet elkülöníteni a kezdetektől, mert akkor megváltozna a gyermekirodalom fejlődésének a színvonala. Az irodalom szétdarabolása egy adott kultúrában a saját kritikájának a csökkentéséhez jutna. A gyermekirodalom értékelésének esélye és elvárása is hogy más tudományágakkal is teremtsen kapcsolatot. Például a gyermekirodalmi földrajzi történet megírásánál fontos a földrajz valóságos ismerete, Swift: Gulliver utazásai. Ez a hozzáállás a jövőben mintaként lehet jelen különböző irodalmi területek részére (Kiss, 2008).

1.2. A gyermekirodalom típusai és sajátosságai

Az irodalom maga nem változtatja meg a valóságot, nemcsak képzeletbeli világot tár elénk, hanem az élet, a világ valós történeteit varázsolja át, a valóság borzalmas vagy éppen csodálatos eseményeit irodalmi művé alkotja.

A gyermekirodalomban, ha vannak varázslatos csodás események; ugyanakkor a valós világ eseményei és történései és párosulnak hozzá.

Egy adott társadalomban a pedagógiai rendszer igyekszik egy bizonyos szabályok közé sorolni a gyerekeket, de az irodalom alkalmas arra, hogy segítségével magukra találhassanak, hogy ki is ők valójában.

A gyermekirodalom íróinak nem feltétlen kell felnőtt mivoltukat szem előtt tartani egy mű megírása során, annál inkább felnőtt gondolkodással kell a gyermekirodalmi műveket átgondolniuk és megírniuk.

A gyermekirodalmi nevelésben nagy szerepet játszik az irodalom helyes alkalmazása és tanítása. Meg kell engedni a diákoknak, hogy egy irodalmi mű segítségével megtalálják magukat, hogy esetleg egy mű hőisével azonosítják magukat (Bognár, 2004).

A gyermekirodalmi regények, művek olyan sajátosságokkal rendelkeznek a felnőttirodalomtól eltérően, amelyet fontos figyelembe venni. Egy gyermekirodalmi műnek, például mesének, mindig pozitív a vége. A gyermekirodalmi művek jellegzetessége, hogy a megtalálható bennük a ritmikusság, a nyelvi szépségek, a mitikus fogalmak (tündér, sárkány, unikornis stb). A gyermekirodalmi művek esetében fontos a tiszta érzelmek jelenléte. A mesék ámulatba ejtik a gyerekeket a világ történéseivel kapcsolatban, ugyanakkor az ellentétek szélsőséges módon jelennek meg egy műben: vagy jó vagy rossz valami, vagy szép vagy csúnya egy szereplő- nincs középút.

Az ifjúsági irodalom egyik sajátosságához hozzátartozik, hogy az író különös figyelmet fordít, a nyelvi szabályokra. Nem vezet félre egy olvasóit a természet, a történelem és az élet szabályaival kapcsolatban. Másik sajátossága az, hogy némelyikük felnőtteknek íródott műből születtek, például ilyenek Verne utazásai; ez fordítva is tapasztalható. Némelyik ifjúsági irodalom válik a felnőttirodalom részévé. Például Tolkien Gyűrűk ura című trilógia (Péczely, 1954).

A gyermekirodalomnak négy fő típusát ismerjük:

- gyermekversek;
- mesék;
- meseregények;
- ifjúsági regények.

A gyermekversek általában a gyerekek nyelvén a gyerekekhez vagy a gyerekekről szól. Általában az alsótagozatos gyerekek számára íródott, könnyen megtanulható irodalmi művek. Minden versnek van mondanivalója az ifjúság számára. Ugyanakkor állatokat ruháznak fel a versben emberi tulajdonságokkal.

Néhány nagy költőt és verseit szeretném megemlíteni.

Petőfi Sándor, az egyik legnagyobb magyar költő a „Füstbe ment terv” című versében a saját hazaérkezését írja le, hogy hogyan fogadja édesanyja, amikor hazaérkezik.

Zelk Zoltánnak a legtöbb verse vidám, az évszakok és a napok mindennapi eseményeiről szólnak.

Weöres Sándor versei szintén a gyerekeknek, vidám tartalmakkal íródott. Így pl. a „Tündér” c. verse, amelyben a gyerekekhez hasonlítja a tündért, hogy hogyan kell elteltie egy napnak: táncol, játszik, épít, alszik. A negyedik versszakban például az ember legfontosabb tevékenységét jeleníti meg, a munkát. A „Sehallselát Dömötör” c. versében a tanulás fontosságára hívja fel a gyerek figyelmét, hiszen, ha nem „tanulsz”, „buta „maradsz (Mészárosné, 2004).

Ahhoz, hogy egy versben megtaláljuk a fő mondanivalót a szabályokon belül játszani kell a dallamokkal, azaz a sorvégi rímekkel. Természetesen ez a játék kizárólag a gyermekeknek vidám versekre értendő. A vers olvasása, vagyis a szavalás nagyban különbözik a prózai költemények olvasásától. A verset nem elég elolvasni, szavalni kell.

A vers csak akkor fog jelenteni számunkra valamit, ha képzeletben belemélyedünk bele érezzük magunkat a vers mondanivalójába, ha olvasása közben nyitottak vagyunk azon sajátosságok befogadására, amelyek a költészetnek, mint művészeti formának a hozzátartozója. A szavalás-vagyis a vers elmondása közben arra kell törekednünk, hogy megtaláljuk a költő által megfogalmazott mondandót, a nyelv és a vers formai szabadságát (Kiss, 2008).

A mese-a képzelet és a fantázia képességét célozza meg, hiszen a mesékben minden elképzelhető. A mese magába foglalja a múlt és a jövő történéseit, ahogy az olvasó kívánja. A meséknek több típusát ismerjük. Vannak: állatmesék, tündérmesék, tréfás mesék, tanmesék stb.

Valójában milyen irodalmi művet hívunk mesének?

A mese- nem más, mint egy adott társadalomban élő emberek között létrejött apáról-fiúra, anyáról-lányára átszállt történet vagy rege, amely képzeletbeli varázslatos dolgokkal van körbefonva. Egy mesét többféleképpen el lehet mondani. Nincs szabályokhoz kötve. Bizonyos részeket elvehetünk belőle vagy éppen hozzátehetünk.

A mese írója általában egykor által nyújtott történéseiből szedi össze egy mesébe való gondolatait, ugyanakkor ezeket a gondolatokat tovább szövi csodás, mitikus lényekkel. A mese tartalmát általában az író a világ minden részéről jellegzetes motívumokkal is díszítheti. A mesében nincs idő és térbeli szabály; egyik világ részről a másikra pillanatok alatt eljuthat az olvasó (Petrolay, 1996).

A meseregény átmeneti műfaj a regény és a mese között. A meseregény motívumai inkább a mese fantasztikus világához kapcsolódnak. Az átmeneti műfaj azzal bizonyítható, hogy gyerekek és a felnőttek is olvashatják.

Az ifjúsági regények hosszabb, terjedelmesebb irodalmi művek, amelyek általában a 10- 14 éves korosztálynak szólnak. Továbbá a 13-15 éveskorosztály érdeklődési körét, fejlettségi szintjét figyelembe vevő, alkalmazkodó szépirodalom. Az ifjúsági irodalomban-, hogy ennek a korosztálynak felhívja a figyelmét két dolognak kell párosulnia:

1. Helyes pedagógiai tudatosság;
2. Igényes művészi írás megformálása.

Az ifjúsági regényeket öt fő csoportba lehet sorolni. Ezek a következők:

- kalandregények;
- kamasztársadalom regénye(bandaregények);
- lányregények;
- történelmi regények;
- átmeneti műformák.

Az ifjúsági regények között is megtalálhatjuk a fantáziára épülő könyveket, mint például „A repülő osztály”, de megtalálhatóak a valós életre épülő könyveket is. Például a „Pál utcai fiúk”.

A gyermekirodalom egyetlen sajátossága, hogy a gyermekhez szól, gyakran tanítói, nevelői jelleggel.

A világirodalom alkotóinak művei lettek átdolgozva az ifjúság számára és természetesen ezen írók közül is nagyon sokan írtak ifjúsági irodalmi műveket- így ezek a világirodalmi írók szerves részei lettek az ifjúsági irodalomnak. Itt szeretnék néhány nagy író és művét megemlíteni:

- Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig
- Petőfi Sándor: János vitéz
- Jonathan Swift: Guliver utazásai
- Daniel Defoe: Robinzon Crusoe.

Vagy akár említhetném a világhírű francia író, Jules Vernét, aki ifjúsági regényeivel vált híressé (Berei és mtsai, 1962).

1.3 A gyermekirodalom kiemelkedő írói a gyermekirodalomról és műveik

Mielőtt a téma kifejtéséhez hozzákezdenék, fontos, hogy egy tényt tárjak az olvasó elé. Benedek Elek, az egyik legnagyobb és legismertebb gyermekirodalmi írónk fejti ki az egyik írásában a következő tényeket. Sokan azt hiszik, írók és kiadók egyaránt, hogy a gyermekeknek a legkönnyebb írni. Ez a megállapítás Benedek Elek szerint- tévhit. Ugyanis annak, aki a gyermeknek akar írni, szinte elengedhetetlen, hogy ismerjék a gyerekek érzésvilágát, szeresse a gyerekeket, éreznie kell vagy kellett a család melegét, bele kell éreznie magát egy bizonyos gyermeki fogalomvilágba, ismernie kell a gyermeki és ifjúsági korosztály életmódját egy adott társadalomban.

Az az író, aki a gyermekeknek ír nagy felelősséget vállal, hiszen egy jól megírt művet felkelthető a gyermek érdeklődése az olvasás iránt, de ugyanakkor el is lehet venni a kedvét az olvasástól egy rosszul megírt, unalmas könyvvel.

Egy gyermek kezébe egy rossz könyvet adni épp olyan bűn, mint egy káros egészségtelen étel tenni az asztalra elébe (Kardos, 1959).

Az írók és költők az irodalmi nyelvet használják műveik megírásához. Mit is jelent ez? Ez annyit jelent, hogy a költők, írók „nyelve” különbözik valamennyire a hétköznapi nyelvhasználatától hiszen ők a gondolataikat művészi formában öntik, azaz az érzelmeiket, hangulataikat fejezik ki műveikben, gazdagon színesítve a nyelv sokszínű változatosságát használva.

Habár az irodalomhoz tartoznak a tudományos szakirodalmak is, de ha gyermekirodalomról beszélünk, inkább ezeket a műveket a szépirodalom fogalmával azonosítjuk. A tudományos szakirodalom inkább az ismeretterjesztő irodalom csoportjába sorolható.

A gyermekirodalmi és az ifjúságirodalmi írók leginkább az irodalmi nyelvet használják, hiszen ezek által válik egy írás szépirodalommá.

A gyermekirodalmi írókat csoportosíthatjuk aszerint, hogy ki milyen műfajba tartozik. Vannak gyermekirodalmi és ifjúsági írók, azaz a gyermekirodalmi írókhoz tartoznak a meseírók is. Az ifjúsági írók leginkább a 13-15 éves korosztálynak írnak. Ugyanakkor a gyermekirodalmi író közé sorolhatjuk azokat a költőket, akik gyermekversekkel gazdagítják az irodalom világát.

Néhány nagy gyerekvers íróat szeretnék említeni: Zelk Zoltán, Janikovszky Éva Szabó Lőrinc, Mentovics Éva, Füzesi Magda. Ezek a költők azok, akik kötészetükkel vidámabbá teszi a gyerekek mindennapjait. Verseik vidámak, színesek, állatokról, évszakokról, gyerekekről szólnak a gyerekekhez.

Gorkij egyik könyvében a meséről, mint a gyermekirodalom fő műfajáról a következőképpen ír. Szerinte nincs olyan történet vagy mese, amiből ne lehetne tanulni. A meseírókat a képzeletük segíti munkájukban és a gyermekek kezébe kerülve a gyermek képzeletét veszi igénybe az olvasás. Így tehát a gyermeki fantáziának és képzeletnek döntő jelentősége van a gyermekirodalomban. A mese témája felkelti az olvasó figyelmét- már abban a pillanatban tanulnak, belőle, hiszen a képzeletüket használva értelmet adnak a mesében szereplő főhősnek, az igazság kiderítésének. A mese olvasása közben is meg lehet ismerni bizonyos mesterségeket, mint például: a fazekasok, takácsok, fegyverkészítők munkáját, amelyek egy bizonyos mesében, történetben szerepelnek, ugyanakkor a valós életben is jelen vannak.

Az új dolgokat nem csak úgy ismerhetjük meg, hogy látjuk vagy megérintjük, hanem úgy is megismerhetjük, megtanulhatjuk egy dolog használatát, ha hallunk róla (Gorkij, 1955).

Mint említettem fentebb Benedek Elek a gyermekirodalom egyik legkiemelkedőbb egyénisége a gyermekek fantáziáját, képzelőerejét célozza meg meséivel. Ugyanakkor írásai között megtalálhatóak a tanulsággal végződő mesék, történetek is. Ilyen például az „Édes anyaföldem” című műve is, amelyben saját életéről, szülőfalujáról, iskolás éveiről és ír többek között. Benedek Elek nem csak meséket írt, hanem gyermekeknek szóló verseket is. Például: „A varázsfurulya”, „Farkas-barkas”, „Megérkezés a tanyáról” stb. A versei szintén a saját gyermekkori élményeit sugallják. A fentebb említett versek a falusi élet mindennapjait ábrázolják, hiszen tartalmuk megegyezik a valósággal, kissé kiszínezve, vidám hangvételbe.

A gyermekirodalmi remekírók közé sorolhatjuk még Gárdonyi Géza „Cifra mese” című kötetét, amelyben meséket, verseket, történeteket olvashatunk.

Továbbá Móricz Zsigmond „Légy jó mindhalálig” című műve amelyben szomorúság és vidámság egyaránt jelen vannak és a könyv nevelő célzatú. „Hét krajcár” című novellájában kevés a szereplő, de mint a történetből is kitűnik Móricz a saját gyerekkorát fogalmazza meg a műben, amikor az ő családja is szegény volt. A novella olvasása közben nyomasztó érzést kelt, a mondanivalója mégis egy szegény család hozzáállását tapasztalhatjuk a nyomorúságos élet mindennapjain keresztül. Szegénynek és mégis vidáman fogják fel a helyzetet.

Ide tartoznak a Fekete István „Vuk”, „Bogáncs”, „Kele” állatokról szóló könyvei., Molnár Ferenc „Pál utcai fiúk” című könyve és még sorolhatnám. Ezek a regényírók és

műveik a legismertebbek mind a mai napig a gyermekirodalomban. De ne feledkezzünk meg a híres költőkről sem, akik számos vidám beesett írtak a gyermekek számára. Így tehát Szabó Lőrinc utcát Zoltán és Weöres Sándor csodálatos gyermekverseivel gazdagodott a gyermekirodalom.

- Szabó Lőrinc: „Tavaszi”, „Tücsökzene”, „Ha nagy, ha kicsi”
- Zelk Zoltán: „Madáriskola”, „Rajzpapír”, „Alszik a szél”
- Weöres Sándor: „SehallselátDömötör”, „Paripám csodaszép pejkó”, „Bóbita”
„Haragosi” tb.

A fent említett írók és költők művei napjainkban az irodalmi tanórák fontos részeként vannak jelen.

Meg kell említenem a külföldi gyermek írók közül néhányat, hiszen ők is szintén részesei a gyermekirodalomnak. Elsőként La Fontaine tanmesét említeném, amelyekben állatokat ruház fel emberi tulajdonságokkal és szinte minden mese tanulsággal végződik. Mesei nevelő célzatúak. Továbbá szintén a gyermekek részére írt műveket sorolnám fel a következőképpen:

- a.) A. A. Milne: „Micimackó”
- b.) A. Saint- Exupery: „A kis herceg”
- c.) Jonathan Swift: „Gulliver utazásai”
- d.) Lewis Carroll: „Alíz Csodaországban”

Ezeket a műveket szintén megtalálhatjuk a kisiskolások irodalmi óráinak a részeként (Cs. Nagy, 1989).

II. SZOCIÁLIS KÉPESSÉG FEJLESZTÉSE A GYERMEKIRODALOM SEGÍTSÉGÉVEL

A szociális képességek kialakulásával két fő tudomány foglalkozik, a szociálpedagógia és a szociálpszichológia.

A szociálpedagógia a gyermek nevelésének eszközeit és céljait vizsgálja az adott társadalom által felállított szabályok szempontjait figyelembe véve.

A szociálpszichológia ezzel szemben a gyermeklélektani viselkedésének a vizsgálatával foglalkozik. A családban a gyermek helyét, a közösségbe való beilleszkedését kíséri figyelemmel az adott társadalmi szférába. Figyelembe veszi a társadalom fejlődő irányzatait és beépíti azt a gyermek szociális képességének a fejlesztésébe és nevelésébe. Az ember mint tudjuk társas lény és az embernek bizonyos mértékben meg kell tanulnia beilleszkedni az adott közösségbe, figyelembe venni a társadalom által felállított törvényeket, szabályokat (Bereimtsai, 1962).

A gyermekirodalmat mind pedagógiai mind pedig pszichológiai szempontból fontosnak tartják a gyermek fejlődési és szociális képességének kialakulása és fejlesztése szempontjából.

Voltak olyan korszakok és művek is, amelyeket a politika miatt nem tudtak publikálni, ilyenkor az író egyszerűen a történetet állatokra formázta, így tudta megírni az akkori kor jelenéseit, történeteit és így módon közvetítette a világ felé.

Egy-egy ifjúságirodalmi mű elolvasásához bizony elengedhetetlen az olvasókészség és a szövegértés kialakulása és fejlesztése. Például, ha ezek a készségek nem alakulnak ki, egy 10 éves tanulónak nehezebbre esik megérteni Arany Toldi-ját vagy Petőfi János vitéz-ét. Az ifjúságirodalmi írok gyakran használták fel saját életük elbeszélését műveik megírásához, amelyek nevelő hatásúak, a pedagógusok felhasználhatják az oktatás terén. Ilyen például Tamási Áron: Ábel című trilógiája. A könyvben gyakran összemosódnak a mese és a valóság hatásai. A trilógiának van egy központi kérdése, amit Ábel a könyv főhőse a következőképpen fogalmaz meg: „Mi célra vagyunk a világon?” (Tamási, 1960:273). A kérdésre a választ, aki eképpen adja meg: „Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne” (Tamási, 1960:279). Ezzel a művel Tamási nevelő célzattal fordul olvasóihoz, mégpedig azt sugallva, hogy mindegy, hogy hová megyünk a világban, otthonunk ott van, ahol a családnk. Vagyis gyermek szociális fejlődése szempontjából fontos a család.

Az iskola- egy közösség- a közösségbe pedig gyermekek járnak, akiket nevelni, oktatni kell a fejlettségükhöz mérten. Nincs egyénre szabott irodalomtanítás. Egy adott korcsoportban mindenki ugyanazt a tanulja.

Általában a gyermekirodalmat 3 és 10 éves korúak irodalmának tekintik, az ifjúsági irodalmat pedig 10 és 18 éves korra teszik. Ebből következtetve elmondhatjuk, hogy az ifjúsági irodalom nem más, mint az ifjúság számára írt, az ifjúság által olvasott irodalmi műfaj.

A gyermekirodaloma szépérzék fejlesztésében is szerepet játszhat. Akár a szép beszédre is tanítható a gyermek egy műhelyes jól kiejtett hangsúlyos olvasással. Mint tudjuk a szép és kifejező beszéd pedig önbizalmat ad a gyermek számára egy közösségbe való beilleszkedés során.

Az irodalom egy szakkörre vagy tanórára szorul, illetve kötelező olvasmánnyá válik. A kötelező olvasmányra szoruló irodalmi mű olvasásának sajnos megvan a hátránya is mivel a gyermek, ha kényszerből kell valamit csinálni a hajlamos megutálni azt. Így tehát megvan a kockázata annak, hogy ha kényszerből olvas el egy művet vagy többet, a későbbiekben elmegy a kedve az olvasástól.

A pedagógus csak akkor hiteles igazán egy mű felolvasásakor, ha a nyilvánosság, azaz a gyerekek előtt vállalja önmagát. Még a gyermekek számára írtgyermekkönyv és csak akkor hiteles, ha úgy olvasunk belőle, hogy a szöveg megkívánja, hogy a gyermek megértse a történet lényege és mondanivalóját.

Sokan azon a véleményen vannak, hogy azok a regények, amelyek nem érik el egy felnőtt értékelésének a mércéjét, azok nem jók, vagyis azt tartják jó gyermekirodalmi műnek, amelyek a felnőttek számára is jók. Ez nem azt jelenti, hogy a gyermekeket vagy az ifjúsági irodalom íróit lebecsülik, inkább azt, hogy mindenki örülne annak, ha az adott kor gyermekei értékes, nevelő hatású irodalmi művekennőjenek fel (Bognár, 2004).

A gyermekek személyiségfejlődésének és beilleszkedésének a fejlesztése a gyermekirodalom segítségével kapcsolatban olvashatunk Rousseau „Emile avagy a nevelésről” című munkájában. Ebben a könyvben Rousseau azt hirdeti, hogy a gyermek helyes fejlődésének legalapvetőbb feltétele az, ha szellemi és fizikai fejlődés egyensúlyban van egymással. A könyvben Emile boldog gyermekként él, nem követik tőle a felnőtt viselkedést. Rousseau úgy vélekedik, hogy hagyni kell a gyermeknek, hogy a gyermek legyen, még azelőtt, hogy felnőne. „Hagyjátok megérni a gyermekkort a gyermekben, hiszen, ha felnőttnek születne, mint sokan szeretnék, ez a gyermekember teljesen hülye lenne, akarat nélküli báb”(Kiss, 2008:29).

Amikor a gyermeket neveljük mindig azt sugalljuk, hogy a társadalomnak meg kell felelni és „így” meg „úgy” kell viselkedni. Viszont az irodalom arra hívja fel az olvasó figyelmét, hogy fedezze fel önmagát, változtasson, szabadítson fel érzelmeket.

Egy író vagy költő nem azért ír a világról, mert annyira jól ismeri, hanem azért, mert éppen nem ismeri és ezáltal fel akarja tárni olvasói előtt a világ újabb területeit és akár saját képzetét használva versben vagy írásban közvetíteni szeretné azt az olvasók felé.

A gyermekek szellemi fejlődését elősegíthetik a nagymamáktól hallott történetek, mesék, mondák, hiszen ezek hallatán erős pozitív érzelmek hatnak a hallgatóra.

Az ifjúsági és gyermekirodalomnak fontos szerepe van a gyermek szociális képességének fejlesztésében és az irodalmi nevelésben. A pedagógusnak engednie kell a gyerekeknek, hogy egy jó irodalmi mű elolvasásával szabadon változtassanak magukon - természetesen bizonyos határokon belül- vagy hozzáállásukon a világhoz. Engedni kell, hogy egy főhőst saját maguk képére állítsanak be vagy fordítva, mert csak így lesznek képesek később maguk számára a világot úgy formálni, ahogy ők elképzelik. Ezek a nézetek olyan emberré formálják a gyerekeket, amilyenek lenniük kell, hogy értelmes és értékes tagjai lehessenek az adott közösségnek és társadalomnak (Bognár, 2004).

2.1. A kisgyermek első könyve

Még a korábbi időkben elengedhetetlennek tűnt, hogy egy családban, ahol egy gyermek nevelkedik, ne legyenek fajtákok vagy babák, úgy most, azaz napjainkban nincs olyan család, ahol ne legyenek könyvek, képeskönyvek.

Az, hogy milyen könyvet adunk a gyermek kezébe, vagy hogy egyáltalán adunk, az a szülő feladata.

Már egész kicsi korban alhatunk a gyermek kezébe könyvet. Egy- két éves korban Egy úgynevezett lapozgató könyvecskét lehet tenni a gyerek elé. Ezek többnyire egy képsorozatot alkotó kb. nyolc-tíz kemény mosható, lapból álló könyv. Témája általában egyszerű, bizonyos témakörökre oszlik. Ezek lehetnek állatok, gyümölcsök, család stb. Ezeket a könyvecskéket azért készítik kemény mosható anyagból, mert mint tudjuk ebben a korban a kisgyermek mindent a szájába vesz és a rendes papír alapú könyveknél ez fertőzés, illetve betegség forrása lehet.

Fontos, hogy ezeknek a könyveknek a lapozgatása a gyermeket a szülő vezesse rá, miközben helyesen artikulálva kimondja a képen látható ábrák nevét. Amikor a gyermek ezeket a személyeket, tárgyakat, állatokat felismeri a képeken és kimondja a nevüket pozitív érzelmek szabadulnak fel benne, ami fontos a továbbiakban, hogy szeresse a könyveket hiszen rájön, hogy abból ő tanulhat.

Ha pszichológiai oldalról vizsgáljuk meg ezt a felismerést és örömszerzést, akkor kijelenthetjük, hogy a képeskönyvem található ábrák felismerése folyton a gyermekben

kialakul az „éntudat” az az „én ezt is tudom” öröme. Ez az élmény azt sugallja gyermekeknek, hogy ő is része a világnak, hiszen felismeri a külvilággal kapcsolatos dolgokat, információkat (Mérei-V. Binét, 1978).

A gyerekeknek szóló könyvecskék, vagyis a lapozgatót és a leporellót már a játékboltokban is be lehet szerezni.

Ahhoz, hogy a gyermekek az alsó tagozatos korokban szeressék a kezükbe venni az irodalom remek és csodás könyveit már gyermekkorban rá kell vezetni őket, rá kell nevelni a könyv szeretetére, például mutatni meseolvasással, hogy felkeltsük az érdeklődésüket.

Mint fentebb említettem, hogy az egykét évesek képeskönyve a „lapozgató”, ezzel szemben a két-három-négy évesek előszeretettel a leporellót részesítik előnyben. A leporelló szintén keményebb alapú papírból készült, de már nem mosható. Ezek a képeskönyvek eredetileg szintén szöveg nélkül jelentek meg, de már egy-egy történet volt bennük. A leporelló nem különálló lapokból állt, hanem összecukható egységes oldalakból. Tulajdonképpen harmonikaszerűen lehet összezární, amit kihajtva a kisgyermek játszhat vele, házikót formálhat belőle.

A leporelló, azaz a képeskönyv a játék és a könyv közötti átmenet az irodalom és az ismeretterjesztés között. A képeskönyv egyik legjellemzőbb vonása, hogy fejleszti a gyermek képzelőerejét, gazdagítja a gyermek képzeletvilágát. Továbbá gyarapítja szókincsét, mivel, ha olvasunk a könyvből és a gyermek látja a szöveghez tartozó képet, akkor ez a kép alátámasztja a szöveg mondanivalóját, így felkelti a könyv iránti érdeklődését (T. Aszódi és mtsai, 1974).

A 4-5 éves gyermekek kedvelik a mondókás könyveket is, amelyben ritmikus, gyakran dalolható mondókák, versek vannak. Ezeket a könnyen tanulható a mondókákat szívesen hallgatják az óvodában, de otthon is kérik a szülőket, hogy mondják el nekik. A mondókákhoz legtöbbször párosulnak mozgásformák is. Ezeket a könyveket hívjuk mondókás könyveknek, amelyek a leporelló és a képes mesekönyvek mellett helyet kaphatnak a gyermekek „könyvtárában”. Például:

- Füzesi Zsuzsa: „Mondókáskönyv”;
- Szamosi Kitty: „Első mondókáim”;
- J. Kovács Judit: „Kerekítő”

Ide sorolhatnám a „Zengő ABC” című könyvet, amely az óvodás korú gyerekeket készíti fel az iskolára, mivel képes, mondókás könyv alakjában jelent meg. A könyv az ábécé betűrendjét sorolja fel egy-egy mondóka segítségével, képekkel illusztrálva. Például:

„Aranyalma ághegyen

Bari bég a zöld gyepen” stb.

Noha a könyv 1974-ben jelent meg, mind a mai napig az óvodáskorú és az első osztályos gyermekek életében jelentős szerepet tölt be. A könyvben láthatjuk, hogy minden betűhöz egy versike is párosul; például:

„Kivirít a virág,
kivirít a mező
kivirít az erdő
itt a kikelet”

Ez a könyv éles bizonyítéka annak, hogy fontos a gyermek életében az első könyv megszerettetése. A Zengő Ábécé is a gyermek érdeklődésének felkeltését veszi figyelembe, mivel az ABC-hez tartozó mondókákhoz színes képek is párosulnak megjelenítve a mondóka tartalmát (Móra, 1974).

Az 5-6 évesek könyvei már különböznek a kisebbektől. Ahogy óvodába- iskolába kerül a gyermek kitágul előtte a világ. Több mindenre kezd figyelni. A gyermek érzelmi és értelmi fejlődésével a könyv iránti érdeklődése is növekszik. Ebben a korban már a képes mesekönyvek játszanak szerepet. Ő még olvasni nem tud, számára kép kerül az első helyre, ami segíti a tudatos felismerés fejlődésében és ez kihat az érzelmi fejlődésére is. Tehát a képeskönyvek ebben a korban fontos szerepük van:

- egyrészt a való világot tárja gyermek elé és segít felismerni azt;
- másrészt pedig ennek a világnak továbbképzését segíti és fejleszti a gyermek képzelőerejét.

Fontos hogy figyelembe vegye a szülő a kép alatti szöveget is, hiszen ezáltal bővül a gyermek szókinccse. A szöveg segíti a gyermeket a szép beszédre nevelésnél, a helyes gondolatok kialakításánál. Formája gyermek szépérzékét a helyes beszéd iránt. A kép és a szöveg együttesen segíti a gyermeket, hogy a képhez tartozó szöveget tudja értelmezni. Mivel, mint fentebb említettem, ebben a korban még nem tudnak olvasni, ez a feladat a szülőkre és az óvónőkre hárul, akiknek figyelembe kell venni a helyes, artikulált olvasást (T. Aszódi és mtsai, 1974).

2.2. A gyermekirodalom megszerettetése a gyermekkel

Hogyan szeretessük meg a gyermekkel a gyermekirodalmat, azaz a könyveket? Mindenesetre erre a kérdésre, leendő pedagógusként, egyszerűen válaszolnék: semmiképp sem kényszerítve. A gyerekekre az olvasást nem rákényszeríteni kel, hanem

megszerettetni velük az olvasás csodás élményeit, rávezetni az irodalom sokszínű szépségeire.

Ezúton szeretném egy nagy gondolkodó szavait leírni ezzel a kérdéssel kapcsolatban. Így tehát Platon szerint: „A tudás elemeit...már a gyermekkorban meg kell adni, de minden kényszer nélkül., mert a szabad ember legyen szabad, még a tudás megszerzésében is...A kényszer nyomása alatt megszerzett tudás nem ragad meg az elmében. Ezért ne alkalmazz kényszert, hanem a korai nevelés legyen inkább valami szórakozásféleez könnyebb módot ad arra, hogy megismerd a gyermek természetes hajlamát” (Durant, 1937:33).

Agyermekek fő tevékenységi formája az óvodás korban a játék, ez az iskolába való lépéskor sem változik meg rögtön.

Az alsó tagozatos gyermekeknél még az első és második osztályokban egyes tananyagokat játékos formában oktatják.

A gyermekirodalomban szintén könnyen becsempészhessük a játékot, hiszen egy mese dramatizálásánál, különböző bábokat használhatunk vagy bevonhatjuk a gyerekeket a mese szereplőinek az eljátszására. Így érdekessé tehetjük az órát könnyen megszeretessük a kicsikkel az irodalmat (Kiss, 2008).

Egyes írok úgy vélekednek, hogy az irodalom megszerettetését az ifjúsággal a görög irodalmakkal kellene kezdeni, mivel azok a mitológiáról, a mesés történetekről szóltak. Az irodalmat nem tanítani kell, hanem úgy átadni, hogy a diákok élvezzék a történet szépségét, érdekességét. Esztétikai szempontból a gyermek és ifjúsági irodalomnak, ha a gyermek számára nem érdekes, nincs nevelő hatása. Ha egy irodalmi műnem kelti fel a gyerek érdeklődését, azzal a pedagógus nem igazán tud mit kezdeni, a diák úgysem fogja sem megérteni, sem felfogni. Ilyenkor a pedagógusnak egy másik alkalmas könyvet kell keresnie.

Az alsó tagozatos gyerekek irodalomórái még kisebb terjedelmű mesékről, versekről szólnak. A könyvekben tanulható verseket tanítják meg a gyerekekkel, hogy kedvet kapjanak a tanuláshoz, irodalomórákhoz.

A kisgyerekek tanulási készsége ebben az időszakban még elég fejletlen, viszont fogékonyak a szavak és az új dolgok befogadására, így a ritmikusabb versek megtanulására is. Fontos, hogy az elsajátított versek, mesék milyen érzelmeket keltenek a gyerekekben és milyen lelki ingerek érik a gyermeket (T. Aszódi, 1974).

A kisgyermek a verseket inkább a játékos, ritmikus jellegük miatt kedvelik jobban, mint a meséket.

A pedagógus feladata, hogy a meséket, illetve gyermekirodalmi műveket kellőképpen megszerettesse gyerekekkel. Ezt úgy tudja megvalósítani, ha egyes meséket dramatizálva vagy bábozással is előad az olvasáson kívül.

Gondoljunk csak bele, ha egy alsó tagozatos kezében egy szakszavakkal teli, komoly irodalmi könyvet adnánk. Egyrészt nem értené, másrészt számára unalmas lenne, így a továbbiakban nem igazán nyúlna a könyvhöz. Éppen ezért kell a gyerekekkel fokozatosan megszerettetni az irodalmat alsós koruktól, a fejlettségi szintjüket figyelembe véve.

A gyerekek általában nem nyúlnak maguktól a könyvhöz és az, hogy milyen könyvet kapnak a kezükbe, rajtunk felnőtteken, a pedagógusokon és a szülőkön múlik (Kiss, 2008).

2.3 A gyermekolvasásra való nevelése

A fejezet kidolgozását egy idézettel szeretném kezdeni az olvasással kapcsolatban a LionellTrillingerszerint: „A könyv olvassa az embert és nem az ember a könyvet”. Szerinte az irodalom általában valóságos képeket nyújt az olvasó elé az adott társadalom kultúrájáról, de az is igaz, hogy ezt sokféleképpen teszi és minden esetben sajátos módon (Bognár, 2004:13).

A gyermekben elég korán kialakulnak az esztétikai, a szép iránti fogékonyság képességei. Még nagyon korán a beszéd megtanulása előtt megtudja különböztetni a hangokat. A zenét, monoton tapsolástól vagy éppen a próza olvasását a ritmikus beszédétől. Egy idő múlva ezeket pozitív örömként éli át (Petrolay, 1996).

A gyerekeknek másként beszél egy pedagógus egy adott könyvről, nem használ szakszavakat, a gyerekek nyelvén igyekeznek szót érteni velük. Attól, hogy egy olvasmány nem a modern kor történéseit tartalmazza, még besorolható a jó irodalmi könyvek közé (Bognár, 2004).

Egy társadalom kultúrájának az elsajátítása érdekében fontos az olvasási képesség kialakulása. Maga az olvasás- önképző tevékenységi forma. Egy ember azért olvas általában, mert vagy az életét körülvevő közösség ezt kívánja, vagy a saját maga örömeire teszi ezt.

Az olvasási képesség kialakulásának szempontjából a legelső tényezőként az iskola szerepel, hiszen gyerekként ott tanul meg olvasni az ember. A kultúra bizonyos mértékben meghatározza, hogy milyen könyveket olvasunk, mennyire rendelkezik az olvasó ember az eredményes olvasás képességével. Ahhoz, hogy szépirodalmat olvasunk, szükségünk van bizonyos motivációra, amit az iskolában kaphatunk meg.

A felnőtt olvasókat általában három csoportba sorolhatjuk:

a.) alkotó olvasó- akik azért olvasnak, hogy munkájukat tudják végezni, vagyis információkat gyűjtenek a munkájukkal kapcsolatban;

b.) műveltségi olvasó- azaz szépirodalmat olvasnak műveltségük fejlesztés érdekében és ismeretszerzés gyanánt;

c.) feszültségoldásként olvas- vagyis a könyv főhősével szeretne azonosulni, kikapcsolódásnak, szórakozásnak tekinti az olvasást (Durkó, 1976).

Fontos megemlítenem, hogy a 21. században mindinkább háttérbe szorul az olvasás. A technika tárgyait és fejlődésüket figyelve az emberi érzelmek egyre jobban szorul háttérbe. A mesék olvasása közben a gyermekben bizonyos érzelmek szabadulnak fel. A mesében szereplőkkel azonosul: haragszik, örül, szomorú vagy éppen hangosan nevet egy története. A tévében levetített mese nem adja át ezeket az érzelmeket, mert a gyermek látja és ez nem engedi, hogy a fantáziáját használja. Az érzelmek nélkül az ember egyre monotónná válik, sivár és komor viselkedést eredményez (Petrolay, 1996).

A gyermek olvasás közben, mint minden olvasó a saját fantáziája szerint építi fel az olvasott regényt, mesét vagy verset. A verset szintén a gyermekirodalom részeként lehet említeni, hiszen a verses mondókák már egész kicsi korban elkezdhetjük tanítani, ami a gyermek ritmusérzékét fejleszti, gyarapítja szókincsét, ami szükséges a helyes olvasási készség kialakulásához. Például: csip-csip csóka, kerekecske-dombocska.

A mesék olvasását a gyerekek egyes kritikusok szerint csupán időöltésnek tekintik, az elolvasott művet követően, még nem igazán lehet megállapítani a gyermek válaszreakcióját, a művel kapcsolatban. Az, amit a gyermek elolvas, vagyis arra a történetre, kialakult fantáziakép benne zajlik.

Tolkien több írásában kifejtette, hogy az írok csak másodlagos szereplő egy adott történet megírásakor, a valódi történetet az olvasó alkotja meg. Tehát az olvasó egy másik regényt alkot a leírtak alapján, a saját fantáziájára építve. Olyan történeteket alkot, ami hasonlít az író saját verziójára, azaz az olvasó aktív alkotója egy leírt történetnek. Wayne Booth szerint a könyvek eltemetett hangok, amiket az olvasó felszínre hoz és élettel tölti meg az eseményeket.

Ha egy bizonyos regényt vagy mesét elolvasunk többször, minden esetben más és más képzelet, fantázia párosul a történethez. Ennek tudatában kijelenthetjük, hogy az olvasás állapota minden esetben, amikor olvasunk egyedi.

A mese olvasásakor és egyedi képzelet párosul a szöveghez. Azt, amit az író megírt, az olvasó saját fantáziáját beleépítve alkotja meg a szöveg történéseit, mondanivalóját. A gyerekeknek, ha elolvasunk egy mesét és más is ugyanazt elolvassa máskor a gyermek

mindkét esetben más fogj elképzelni a hallottak alapján, hiszen más érzelmekkel dúsított történetet fog hallani.

A gyermekirodalomban a gyermeki fantáziára épülő mesék, regények kölcsönösen hatnak a fantáziára és a valóságba való visszatérésre. Egy mesében jellemző, hogy az ártatlanság és a tapasztalat összeütközésbe kerülnek. A főhőssel való azonosulás a gyermek számára a képzeletbeli világban fontos, ugyanakkor a pedagógusnak tudnia kell, hogy hogyan vezesse vissza a gyermeket a valóságban a mese olvasása után. A valóságban való visszatérés jelentős mértékben befolyásolja a fantázia világában történő gazdag és színes dolgok jelenéseit.

Ahhoz, hogy a gyermek visszatérjen a való világ jelenéseire fontos tudatni vele, hogy a megírt regényt újra átélheti a fantáziája segítségével bármikor. De tudnia kell, hogy a valóság az „igazi”, a könyvben leírtak pedig egy képzeletbeli, fantázia által kialakított helyzet. Persze ezek a kritériumok nem vonatkoznak a tudományos gyermekirodalom műveire. Például az állatokról szóló, gyermek fejlettségi szintjén megíródott valós történetekre. Van olyan gyermekirodalmi mű, ahol egyaránt lehet a fantáziát használni olvasás közben, ugyanakkor a valóság helyzeteit is hűen ábrázolja. Ilyen Fekete István „Vuk” című regénye. Mint tudjuk a műben az állatok beszélnek- ami a képzeletbeliséget, fantáziát bizonyítja. Ugyanakkor a valóság helyzetei is jelen vannak: a róka ellopja a tyúkot, a vadász a rókát üldözi, a róka az erdőben él stb. (Kiss, 2008).

Az olvasás- egy leírt szöveg megértésének a képessége, egy szépirodalmi mű sajátos jellegének a felfogása, művészi szintre emelése és felhasználása a kommunikáció terén, amely tulajdonságok az olvasás gyakorlásával fejleszthető (Durkó, 1976).

Gondolataimat egy ismert író, pszichológus, Vekerdy Tamás írásával fejezném be. Így tehát Vekerdy egyik könyvében olvashatjuk véleményét az olvasásról, miszerint az olvasás segíti az embert élni, életben maradni, fejleszti a beleérző képességet és az olvasás által megérthetjük a világ történéseit és a másik ember viselkedését (Vekerdy, 2013).

III. A KORTÁRS GYEREKIRODALOMRÓL

A gyermekirodalom kialakulásától kezdve arra volt hivatott, hogy segítségével a gyermekeket a jóra, szépre és a helyes viselkedésre neveljük. A gyermekirodalom fejlődése gyermek szellemi fejlődését is elősegítette.

A kortárs gyermekirodalom a szöveg jellemző vonásaira és a történet által kiváltott, az olvasó a reagálásának a kapcsolatára összpontosít. Figyelembe veszi az olvasásra nevelés és az olvasóvá nevelés összefüggéseit.

Az olvasás közben az érzelmek és a gondolat összekapcsolódik. Maga a gondolkodás elfojthatja az érzelmeket és fordítva is érvényes; az érzelmek alárendelhetik a gondolatokat. Amíg ez a két tulajdonságból fakadó üzenet nem érinti meg az olvasót, addig nem érti meg a szöveg, a történet mondanivalóját. Éppen ezért a gyermekirodalom klasszikus kortárs írói egyaránt figyelembe veszik a gyermek személyiségét, fejlettségi szintjét. Figyelnek arra, hogy írásaikat, mely korosztálynak ajánlják (Kiss, 2008).

Jelentős fordulóponthoz vezetett a gyermekirodalom száma a kétezres évek eleje. Ekkor érdeklődött újra „mitikus”, „fantasztikus” elemek szóhasználata. Erre a történetre, mint új tájékoztató eszközre fordítottak figyelmet. Ennek az újra formálódásnak köszönhetően olyan felnőttirodalom írók is elkezdtek gyermekirodalmi műveket írni, akik addig másodlagos irodalomnak tekintették a gyermekeknek szóló irodalmat. Az, hogy sokan elkezdtek gyermekirodalommal foglalkozni, talán annak köszönhető, hogy az elmúlt 15 évben egyre több médiacsatornán kezdtek foglalkozni az irodalom ezen műfajával.

Folyóiratok kezdtek foglalkozni a gyermekirodalommal, azaz a gyermekirodalomnak saját folyóiratai lettek (írka), helyet kapott a gyermekirodalom különböző irodalmi lapok oldalain, egyre több gyermekkönyvvel foglalkozó kiadók jelentek meg a könyvpiacra (Lovász, 2015).

A kortárs gyermekírók napjainkban szabadosabb hangon írnak a gyerekeknek, mint tegyük fel az 1980-90-es években. A gyermekirodalomban a legnagyobb változást az úgynevezett „szabadvers” fogalmazás jelentette. Ez annyit jelent, hogy az írók szabadon fogalmazva írhatnak a gyerekeknek érzésekről, halálról, problémákról, szomorúságról. Ezek a versek különböző „rossz” hangzású tartalmakkal bővültek, amelyek jórészt túlmennek a helyes gyerekbeszéd határain, amely meghatározza a gyerekvilág érzéseinek tisztaságát. Például használnak olyan szavakat mint „hülye”, „bamba”, „pofa” stb. Az ilyen tartalmú gyerekversek szinte a felnőttek szintjére emelkednek.

Használnak olyan kifejezéseket, amiket még nem értenek. Nemcsak pozitív hangvételű verseket írnak, hanem az élet negatív oldalait is közvetítik a gyerekek számára. Például a mai kortárs írók a gyermekeknek írnak a halálról, ami eddig szinte elképzelhetetlen volt, mivel a gyermek lelki fejlődésének tisztaságát részesítették előnyben. Ezzel nem azt akarom sugallni, hogy a mai írók ezt nem veszik figyelembe, csak az ilyen verset felnőttes érzelmi tartalmat közvetítenek a gyermek felé, ami negatív hatású lehet a gyermek érzelmi fejlődésére.

Például Krusovszky Dénes: Nem ment sehová című verse ahol a nagymamája halálát írja le, és ez szomorúsággal tölti el szüleit. Vagy ide sorolhatnám László Noémi A gyereknek nem árt című verse, ami azt sugallja, hogy a verés nem árt a gyereknek, holott tudjuk a gyerekbántalmazás nem megengedett.

A kortárs gyermekírók verseik írásánál nem szabályszerűen törekednek a ritmikusságra és dallamosságra; tulajdonképpen vannak olyan írók, akiknek nehéz értelmezni egy-egy verset, így azt meg kell magyarázni a gyerekeknek. Úgy gondolom ezek a versek inkább felnőtteknek szólnak gyerekes elemekkel átszőve (Lovász, 2015).

A gyermekirodalmi mesék terén is megjelennek a kortárs írók. A világ meseírók stílusait, vonásait tekintve vannak hasonlóságok, ugyanakkor ezeket a meséket az ország nemzeti kultúrája is átszővi, az adott társadalomban élő emberek mindennapjait mutatják be.

Kárpátalján is jelen vannak a népmese kortárs íróitól megjelent könyvek. Például nemrég jelent meg a Lizanec Péter feldolgozásában a „Kárpátaljai magyar népmesék” című könyv. Ebben a könyvben többnyire kárpátaljai nép száján kelt mesék szerepelnek. Például Becsali Gyurka, Macskacicó, Lapunyiska stb. (Lizanc, 2019).

Egy kortárs író gondolatával szeretném befejezni ezt a fejezetet. Így tehát Nógrádi Gergelyt idézem: „Az olvasás olyan, mint a sportolás. Ha sportolsz fejlődnek az izmaid, erősödik a csontozatod. Ha olvasol fejlődik a képzeleted” (Lovász, 2015: 132).

3.1. Módszertani javaslatok pedagógusoknak a kortárs gyermekirodalom felhasználásával

Ebben a fejezetben olyan óravázlatokat olvashatunk, amikbe kortárs gyermekirodalmi versek feldolgozását tartalmazza. Ezek a versek nem vidám hangvételűek, hanem inkább mélyebb gondolatokat fejt ki. A versekben szociotartalmú probléma jelenik meg, mint például a nagymama vagy édesanya halála, a magány vagy, hogy milyen is a felnőtté válás. A versek feldolgozását három módszer öleli át: érzelem kártyák használata, vizuális ábrázolás és a beszélgetés.

Remélem ezek a kortárs gyermekirodalmi versek segítenek a kisiskolás gyermekek szociális készségeinek a fejlesztésében. Ezt követően következnek az óravázlatok, amit remélem én leendő munkám során feltudok használni, valamint pedagógusok segítségére is szolgálhat.

1. Óravázlat

- **Az óra tárgya:** olvasás óra
- **Az óra helye:** 4. osztály **Osztálylétszám:** 15
- **Az óra témája:**Jász Julcsi: Rosszkedv című vers feldolgozása
- **Az óra feladatai (céljai):**
 - **Oktatói:**megismertetni a gyerekekkel a kortárs gyermekirodalmi verseket, amibe szociotartalmú probléma van
 - **Fejlesztési:**fejleszteni a szövegértésüket, a szociális készségük, empátiájuk, képzeletük, finom motorikus mozgás fejlesztése, bővíteni a szókincsüket, önállóságukat, kreativitásukat, valamint az idősek iránt való tisztelet és megbecsülés fejlesztése.
 - **Nevelői:** a kortárs gyermekirodalmi művek megszerettetése, valamint neveljük az anyanyelv és az olvasás szeretetére.
- **Eszközök:** smiley kártyák, színes papír, olló, ragasztó, gyurma, színes ceruza,
- **Az óra típusa:** új ismeretet feldolgozó

Az óra menete

I. Üdvözlés

- A gyerekek a reggeli üdvözlő mondókával üdvözlik egymást:

Jó reggelt Nap,

Jó reggelt Föld,

Jó reggelt mindenkinek!

Jó reggelt neked (jobb felőli szomszéd)

Jó reggelt neked (bal felőli szomszéd)

Jó reggelt mindenkinek!

II. Új anyag átadása

- Képzeljétek el gyerekek, ma egy igazán érdekes és más verset fogok nektek előadni. Tudjátok mi az a kortárs gyermekvers?
- Nem!
- Nos a kortárs gyermekvers, az azok a versek, amiknek a szerzői a mai napon is élnek és írnak szebbnél szebb verseket.

- Én is egy kortárs írótól hoztam ma nektek egy verset, amit Jász Julcsi írt. A címe: Rosszkezdv. Szerintetek a versnek milyen hangulata lehet?

- Rossz, szomorú.

- Bizony, mielőtt elolvasnám nektek a verset, mindenkinek kiosztok öt smileys kártyát, valamint a táblára is kiteszem és alá írom, melyik mit jelent. Tehát az öt kártya: az első kártya az a vidám arc, a második a félős, a harmadik semleges smiley, ami nem érez semmit, a negyedik a dühös smiley és az utolsó a szomorú smiley.

- Mindenkinek megvan az öt kártyája?

- Igen.

- Jól van, nos akkor elmondom nektek a verset, és a vers után, amilyen érzésetek van a vers kapcsán, azt a kártyát mutassátok fel. Rendben?

- Rendben.

- Akkor elkezdem mondani, de jól figyeljetelek:

Jász Julcsi: Rosszkezdv (1. számú melléklet)

- Mindenki nyújtsa fel a smileys kártyáját, majd tegye oldalra a többitől.

- Ezt a verset meghallgatva, hogy érzitek magatokat?

- Szomorúan érezzük magunkat.

- És miért? A vers egy vidám, szomorú, unalmas, vagy inkább érdekes vers volt?

- Inkább szomorú. (több típusú válasz esetén megbeszéljük, miért gondolják úgy a többiek.)

- Mért volt szomorú a vers?

- Mert a versben a nagymama haláláról van szó.

- Pontosan. Egy gyermek vagyis a nagymama unokája meséli el, hogy meghalt, de számára nem. A gyermek visszavárja a nagymamáját, mert hiányzik neki és rosszkodik, mert így azt hiszi hazatér és rá szól, hogy ne rosszkodjon.

- Van olyan szeretettek, aki nagyon hiányzik, de már nem él köztetek?

-

- Sajnos a nagyszüleink idős korban elhunynak és kell búcsúznunk tőlük örökre, de a szívünkben mindig ott lesznek velünk, ahogy a versben is hangoztatja a gyermek, hogy számára nem halt meg és szeretné, hogy vele legyen, mert hiányzik neki. Meg kell becsülni a szeretteinket és a legtöbb időt eltölteni velük, amíg itt élnek velünk.

Ezután a kis rövid beszélgetés után minden gyerekhez odamegyek, és a felmutatott kártyájára rá írom a monogramját, majd begyűjtöm az általuk kiválasztott kártyát..

A következő feladat vizuális ábrázolás.

- Gyerekek, amint láthatjátok, a tábla előtt az asztalon, három különböző anyagot találhatunk. Nevezzük meg őket.

- Gyurma, színes papír (olló és ragasztó), és színes ceruzák valamint hozzá tartozó fehér lapok.

- Így van. A verset újra felolvasom nektek, majd mindenki egyesével kijön és választ egy ábrázolási technikát, ami lehet gyurmázás, applikáció vagy rajzolás. Amelyiket szeretnétek választani azt elvehetitek, de csak egyet.

- Mielőtt hozzá kezdenénk mozogtassuk meg kicsit magunkat.

• Tornaperc

Gyülekeznek a felhők (kezeinket a magasba emeljük, s lengetjük jobbra-balra),

esik az eső (ujjaink mozgásával a levegőben esőcseppeket imitálunk),

kopog a jég (kopogunk az asztalon),

dörög az ég (ökölbe szorítjuk a kezünket, s hangosabban az asztalon dübörgünk),

villámlik (mindkét karunkat felemeljük),

lecsap (az asztalra csapunk),

kisütött a napocska (két karunkat széttárjuk).

A feladat a következő, a verset hallva újra, szeretném, ha azt rajzolnátok le vagy készítenétek el, ami a versről eszetekbe jut, vagy amit éreztek a vers kapcsán. Egy alpanyagból elkészíthettek bármit, ami megfogalmazódik bennetek.

A vers előadása után a gyerekek elkezdhetik a munkájukat. A végeredmények hátoldalára monogramot jegyzek, vagy egy kis papírral jelölöm.

Míg a gyerekek dolgoznak, addig elmondom nekik, hogy aki kész van az idehozhatja nekem és mesélhet is róla amit ábrázolt, ami lehet egy személyes történetük is, vagy akár a vershez kapcsolatos felmerülő kérdésekkel is jöhetnek, vagy lehet lesznek olyan gyerekek, akik meg nyílnak előttem egy olyan történettel, ami a vershez hasonlítható.

V. Összefoglalás

- Szóval milyen témájú verset hallottatok ma?
- Szomorút.
- Így van.
- Egy probléma merül fel a versben. Szerintetek mi volt az?
- A nagymama halála.
- Igen, ügyesek vagytok. Lenne egy apró házi feladat számotokra. Ha hazaértek és a nagyszüeleitek veletek élnek, vagy ha minél hamarabb látjátok a nagymamát vagy nagypapát egy hatalmas ölelést adjatok nekik. Addig öleljük őket, ameddig csak tehetjük, hisz az ölelés a szeretet nyelve és boldogságot idéz elő.
- Az órának vége. Viszontlátásra.
- Viszontlátásra.

2. Óravázlat

- **Az óra tárgya:** olvasás óra
- **Az óra helye:** 4. osztály **Osztálylétszám:** 15
- **Az óra témája:** Nagy Bandó András: Anyám emlékezete című vers feldolgozása
- **Az óra feladatai (céljai):**
 - **Oktatói:** megismertetni a gyerekekkel a kortárs gyermekirodalmi verseket, amibe szociotartalmú probléma van
 - **Fejlesztési:** fejleszteni a szövegértésüket, a szociális készségük, empátiájuk, képzeletük, finom motorikus mozgás fejlesztése, bővíteni a szókincsüket, önállóságukat, kreativitásukat.
 - **Nevelői:** a kortárs gyermekirodalmi művek megszerettetése, neveljük az anyanyelv és az olvasás szeretetére, valamint az édesanyák megbecsülésére való nevelés.
- **Eszközök:** smiley kártyák, színes papír, olló, ragasztó, gyurma, színes ceruza,
- **Az óra típusa:** új ismeret feldolgozó

Az óra menete

I. Üdvözlés

- A gyerekek a reggeli üdvözlő mondókával üdvözlik egymást:

Jó reggelt Lányok,
Jó reggelt Fiúk,
Az óra kezdődik
Üdvözlök mindenkit!

II. Új anyag átadása

- Képzeljétek el gyerekek, ma egy olyan verset fogok nektek elmondani, aminek a hangulata kicsit másabb, amit szoktunk tanulni. De először is ki tudja mi az a kortárs gyermekvers?
- Nem!
- Nos a kortárs gyermekvers, az azok a versek, amiknek a szerzői a mai napon is élnek és írnak szebbnél szebb verseket.
- Én is egy kortárs írótól hoztam ma nektek egy verset, amit Nagy Bandó András írt. A címe: Anyám emlékezete
Szerintetek ez a vers miről szólhat?
- Édesanyánkról.
- Így van, pontosabban az emlékééről, hogy milyen is volt ő. A költő visszaemlékszik az édesanyjára, mit gondoltok minek emlékezhet vissza rá?
- Talán, mert már nem él?
- Így van, mielőtt elolvassam nektek a verset, mindenkinek kiosztok öt smileys kártyát, valamint a táblára is kiteszem és alá írom, melyik mit jelent. Tehát az öt kártya: az első kártya az a vidám arc, a második a félős, a harmadik semleges smiley, ami nem érez semmit, a negyedik a dühös smiley és az utolsó a szomorú smiley.

- Mindenkinek megvan az öt kártyája?

- Igen.

- Jól van, nos akkor felolvasom nektek a verset, és a vers után, amilyen érzésetek van a vers kapcsán, azt a kártyát mutassátok fel. Rendben?

- Rendben.

- Akkor elkezdem olvasni, de jól figyeljetek:

Nagy Bandó András: Anyám emlékezete (2.számú melléklet)

- Mindenki nyújtsa fel a smileys kártyáját, majd tegye oldalra a többitől.

- Ezt a verset meghallgatva, hogy érzitek magatokat?

-

- És miért? A vers egy vidám, szomorú, unalmas, vagy inkább érdekes vers volt?

- Inkább szomorú. (több típusú válasz esetén megbeszéljük, miért gondolják úgy a többiek.)

- Mit gondoltok, a költő hogyan érezhette magát a vers írása közben?

- Fájdalmat érezhetett, hogy egy olyan személyről kell írnia, aki nincs már vele.

- Pontosan. Az édesanyja már nem él, így visszaemlékszik a kezére, hajára, szemére, lelkére és hasonlítja valamihez. A legvégén mit is idéz fel?

- Az álmát.

- Igen és ez olyan, mintha még mindig vele volna. Édesanyáinkat megkell becsülni, pont úgy mint mindenki mást is akik szeretnek, de ők hoztak minket a világra, ők csat jót akarnak mindig nekünk

- Van olyan szeretettek, aki nagyon hiányzik, de már nem él köztetek, vagy van olyan akink az édesanyja nem él már vele?

-

- Mindig jónak kell lennünk hozzájuk, mert megérdemlik, hogy szófogadóak legyetek. Jobb ugye ha jól viselkedtek és nem rosszkodtok?

- Igen.

- Na látjátok, ha jól viselkedünk, akkor nem veszekedik ránk. Mindig figyeljetek édesanyátokra és tiszta szívből szeressétek.

Ezután a kis rövid beszélgetés után minden gyerekhez odamegyek, és a felmutatott kártyájára rá írom a monogramját, majd begyűjtöm az általuk kiválasztott kártyát.

A következő feladat vizuális ábrázolás.

- Gyerekek, amint láthatjátok, a tábla előtt az asztalon, három különböző anyagot találhatunk. Nevezzük meg őket.

- Gyurma, színes papír (olló és ragasztó), és színes ceruzák valamint hozzá tartozó fehér lapok.

- Így van. A verset újra elmondom nektek, majd mindenki egyesével kijön és választ egy ábrázolási technikát, ami lehet gyurmázás, applikáció vagy rajzolás. Amelyiket szeretnétek választani azt elvehetitek, de csak egyet.

- Mielőtt hozzá kezdenénk mozogtassuk meg kicsit magunkat.

• **Tornaperc**

Gyülekeznek a felhők (kezeinket a magasba emeljük, s lengetjük jobbra-balra),
esik az eső (ujjaink mozgásával a levegőben esőcseppeket imitálunk),
kopog a jég (kopogunk az asztalon),
dörög az ég (ökölbe szorítjuk a kezünket, s hangosabban az asztalon dübörgünk),
villámlik (mindkét karunkat felemeljük),
lecsap (az asztalra csapunk),
kisütött a napocska (két karunkat széttárjuk).

A feladat a következő, a verset hallva újra, szeretném, ha azt rajzolnátok le vagy készítenétek el, ami a versről eszetekbe jut, vagy amit éreztek a vers kapcsán. Egy alapanyagból elkészíthettek bármit, ami megfogalmazódik bennetek.

A vers elmondása után a gyerekek elkezdhetik a munkájukat. A végeredmények hátoldalára monogramot jegyzek, vagy egy kis papírral jelölöm.

Míg a gyerekek dolgoznak, addig elmondom nekik, hogy aki kész van az idehozhatja nekem és mesélhet is róla amit ábrázolt, ami lehet egy személyes történetük is, vagy akár a vershez kapcsolatos felmerülő kérdésekkel is jöhetnek, vagy lehet lesznek olyan gyerekek, akik meg nyílnak előttem egy olyan történettel, ami a vershez hasonlítható.

V. Összefoglalás

- Hogyan érzitek magatokat?
-
- Egy probléma merül fel a versben. Szerintetek mi volt az?
- A költő édesanyukája már nem él.
- Igen, ügyesek vagytok. A megmaradt lapra, mindenki rajzoljon egy hatalmas szívet és az anyukája nevét írja bele. Ha haza vizitek, adjátok át neki, és mondjátok el, hogy mennyire szeretitek.
- Rendrakás.
- Az órának vége. Vizontlításra.
- Vizontlításra.

3. Óravázlat

- **Az óra tárgya:** olvasás óra
- **Az óra helye:** 4. osztály **Osztálylétszám:** 15
- **Az óra témája:** Turi Tímea: Utolsó nap az óvodában című vers feldolgozása
- **Az óra feladatai (céljai):**
 - **Oktatói:** megismertetni a gyerekekkel a kortárs gyermekirodalmi verseket, amibe szociotartalmú probléma van
 - **Fejlesztési:** fejleszteni a szövegértésüket, a szociális készségük, empátiájuk, képzeletük, finom motorikus mozgás fejlesztése, bővíteni a szókincsüket, önállóságukat, kreativitásukat, a félelem és szorongás legyőzésének a fejlesztése, bátorság növelése.
 - **Nevelői:** a kortárs gyermekirodalmi művek megszerettetése, neveljük az anyanyelv és az olvasás szeretetére,
- **Eszközök:** smiley kártyák, színes papír, olló, ragasztó, gyurma, színes ceruza,
- **Az óra típusa:** új ismeretet feldolgozó

Az óra menete

III. Üdvözlés

- A gyerekek a reggeli üdvözlő mondókával üdvözlik egymást:

Jó reggelt Lányok,

Jó reggelt Fiúk,

Az óra kezdődik

Üdvözlök mindenkit!

IV. Új anyag átadása

- Ma egy kicsit másabb verset hoztam nektek, amelyen kicsit elgondolkodhatunk és mélyebben beleláthatunk a vers mögé. Ez egy kortárs gyermekirodalmi vers. De először is ki tudja mi az a kortárs gyermekvers?

-

- Nos a kortárs gyermekvers, az azok a versek, amiknek a szerzői a mai napon is élnek és írnak szebbnél szebb verseket.

- Én is egy kortárs írótól hoztam ma nektek egy verset, amit Turi Tímea írt. A címe: Utolsó nap az óvodában

Szerintetek ez a vers miről szólhat?

- Hogy már az iskolába készül egy gyermek?

- Így van, ti vágytatok iskolába?

- Igen nagyon.

- Na ez a vers egy kicsit más, kicsit másképp fogalmaz meg érzelmeket. Nem szabad elfelejtenünk, hogy egyes gyerekek az új környezettől félhetnek.

- Mielőtt előadnám nektek a verset, mindenkinek kiosztok öt smileys kártyát, valamint a táblára is kiteszem és alá írom, melyik mit jelent. Tehát az öt kártya: az első kártya az a vidám arc, a második a félős, a harmadik semleges smiley, ami nem érez semmit, a negyedik a dühös smiley és az utolsó a szomorú smiley.

- Mindenkinek megvan az öt kártyája?

- Igen.

- Jól van, nos akkor elmondom nektek a verset, és a vers után, amilyen érzések van a vers kapcsán, azt a kártyát mutassátok fel.

- Akkor elkezdem olvasni, de jól figyeljétek, mert igazán elgondolkodtató, ha kell kétszer is elolvasom.

Turi Timea: Utolsó nap az óvodában (3. számú melléklet)

- Mindenki nyújtsa fel a smileys kártyáját, majd tegye oldalra a többitől.

- Hogy tetszett a vers?

-

- És akinek tetszett miért tetszett, valamint akinek nem, miért?

-.....

- Volt, aki félt iskolába jönni?

- Na ennek örülök, hogy nem, de vannak olyan gyerekek, akik félnek az újtól, azaz az iskolába lépéstől. Ahogy a vers sugallja, hogy nem gondol semmire ezzel kapcsolatban, mert ahogy gondol rá, rögtön szorongást érezhetünk és nem várja a holnapot, az új környezetet, csak továbbra is óvadás akar lenni, mint ami volt tegnap. A versben melyik két sor utalhat, hogy egy új környezet várja?

- Meszelt falak, magas székek.

- Pontosan. Nem a színes ovi várja és a kis apró szék.

- Ti féltek valamitől?

-

- Ilyenkor segíteni kell egymásnak, sőt, ha láttok új gyermeket, aki iskolába lép vagy akár hozzátok, akkor mindig befogadóak legyünk, kedvesek, segítsünk megszeretni és megszokni az új környezetet. Ti is felkerültök az emeletre az 5. osztályban, nektek is új tanárok lesznek és másabb környezet, de ettől nem kell félni, mert az új dolgokat bátran ki kell próbálni.

Ezután a kis rövid beszélgetés után minden gyerekhez odamegyek, és a felmutatott kártyájára rá írom a monogramját, majd begyűjtöm az általuk kiválasztott kártyát.

A következő feladat vizuális ábrázolás.

- Gyerekek, amint láthatjátok, a tábla előtt az asztalon, három különböző anyagot találhatunk. Nevezzük meg őket.

- Gyurma, színes papír (olló és ragasztó), és színes ceruzák valamint hozzá tartozó fehér lapok.

- Így van. A verset újra elmondom nektek, majd mindenki egyesével kijön és választ egy ábrázolási technikát, ami lehet gyurmázás, applikáció vagy rajzolás. Amelyiket szeretnétek választani azt elvehetitek, de csak egyet.

- Mielőtt hozzá kezdenénk mozogtassuk meg kicsit magunkat.

- **Tornaperc**

Ujjainkat mozgatjuk, (előre nyújtott karral mozgatjuk az ujjainkat)

karjainkat forgatjuk, (karkörzés előre)

előre-hátra hajolunk, (csípőre tett kézzel előre, majd hátra hajolunk)

és a végén tapsolunk. (tapsolunk ritmusra)

A feladat a következő, a verset hallva újra, szeretném, ha azt rajzolnátok le vagy készítenétek el, ami a versről eszetekbe jut, vagy amit éreztek a vers kapcsán. Egy alapanyagból elkészíthettek bármit, ami megfogalmazódik bennetek.

A vers felolvasása után a gyerekek elkezdhetik a munkájukat. A végeredmények hátoldalára monogramot jegyzek, vagy egy kis papírral jelölöm.

Míg a gyerekek dolgoznak, addig elmondom nekik, hogy aki kész van az idehozhatja nekem és mesélhet is róla amit ábrázolt, ami lehet egy személyes történetük is, vagy akár a vershez kapcsolatos felmerülő kérdésekkel is jöhetnek, vagy lehet lesznek olyan gyerekek, akik meg nyílnak előttem egy olyan történettel, ami a vershez hasonlítható.

V. Összefoglalás

- Hogyan érzitek magatokat?
-
- Szerintetek ebben a versben, mi a negatívum?
- A félelem.
- Mitől félt a gyermek?
- Az iskolától.
- Igen, ügyesek vagytok. Ha félünk is valamitől, ne forduljunk magunkban, hanem mondjuk el olyanoknak, akibe megbízunk és segíteni fog, hogy könnyebb legyen minden.
- Az órának vége. Vizontlításra.
- Vizontlításra.

4. Óravázlat

- **Az óra tárgya:** olvasás óra
- **Az óra helye:** 4. osztály **Osztálylétszám:** 15
- **Az óra témája:** Lackfi János: Törpe és óriás között című vers feldolgozása
- **Az óra feladatai (céljai):**

- **Oktatói:** megismertetni a gyerekekkel a kortárs gyermekirodalmi verseket, amibe szociotartalom van
- **Fejlesztési:** fejleszteni a szövegértésüket, a szociális készségük, empátiájuk, képzeletük, finom motorikus mozgás fejlesztése, bővíteni a szókincsüket, önállóságukat, kreativitásukat, emlékezet s fantázia fejlesztése, a felnőtté válásra való figyelem felhívása
- **Nevelői:** a kortárs gyermekirodalmi művek megszerettetése, neveljük az anyanyelv és az olvasás szeretetére.
- **Eszközök:** smiley kártyák, színes papír, olló, ragasztó, gyurma, színes ceruza,
- **Az óra típusa:** új ismeretet feldolgozó

Az óra menete

V. Üdvözlés

- A gyerekek a reggeli üdvözlő mondókával üdvözlik egymást:

Jó reggelt Lányok,

Jó reggelt Fiúk,

Az óra kezdődik

Üdvözlök mindenkit!

VI. Új anyag átadása

- Tegnap hallottam egy verset, ami számomra nagyon érdekes és szeretném, ha ti is megismerkednétek vele. Ez egy kortárs gyermekirodalmi vers. De először is ki tudja mi az a kortárs gyermekvers?
-
- Nos a kortárs gyermekvers, az azok a versek, amiknek a szerzői a mai napon is élnek és írnak szebbnél szebb verseket.
- Én is egy kortárs írótól hoztam ma nektek egy verset, amit Lackfi János írt. A címe: Törpe és óriás között.
- Tetszik nektek a címe?
- Igen.
- Ki mit gondol, mi lehet a versben, vagy miről szólhat?
-
- Nagyon frappáns válaszokat adtatok meg, aminek örülök, lehet majd egyszer ti is verseket fogtok írni. De ebben a versben nem ez a lényeg, nem törpéről vagy óriásról szól, hanem egy fiú gyermekkoráról aki se nem felnőtt se nem gyerek. De ha most megfigyelitek a címet, akkor össze hasonlíthatjuk, na mindjárt megtudjuk.

- Mielőtt előadnám nektek a verset, mindenkinek kiosztok öt smileys kártyát, valamint a táblára is kiteszem és alá írom, melyik mit jelent. Tehát az öt kártya: az első kártya az a vidám arc, a második a félős, a harmadik semleges smiley, ami nem érez semmit, a negyedik a dühös smiley és az utolsó a szomorú smiley.

- Mindenkinek megvan az öt kártyája?

- Igen.

- Jól van, nos akkor elmondom nektek a verset, és a vers után, amilyen érzések van a vers kapcsán, azt a kártyát mutassátok fel.

- Akkor elkezdem olvasni, de jól figyeljetek, mert kicsit nehéz a verset megérteni.

Lackfi János: Törpe és óriás között (4. számú melléklet)

- Mindenki nyújtsa fel a smileys kártyáját, majd tegye oldalra a többitől.

- Hogy tetszett a vers?

-

- És mit gondoltok erről a versről?

-.....

- A versben lévő kisfiú visszaemlékszik a múltjára a gyerekkorára, milyen is volt, milyen apróságok és csínytevések tették őt boldoggá. Szerette volna ha ismerik őt, ez mire utalhat?

- Egyedül érezte magát?

- Igen, egy kis egyedüllétet is sugal, egy kis figyelmet szeretett volna, de most így középúton semmivel se jobb, mert lassan kevésbé gyerek, de felnőtt se még, Ezért írja a törpe és óriás között, mert míg a törpe kicsi gyermek, addig az óriás nagy felnőtt és így van közöttük.

- Ti szerettek gyerekek lenni?
- Igen.
- Nektek is van élményitek, amikor kisebbek voltatok, mivolt az?
-
- Ha majd nagyobbak lesztek jó lesz ezekre visszaemlékezni.
- Pontosan. Nem a színes ovi várja és a kis apró szék.

Ezután a kis rövid beszélgetés után minden gyerekhez odamegyek, és a felmutatott kártyájára ráírom a monogramját, majd begyűjtöm az általuk kiválasztott kártyát.

A következő feladat vizuális ábrázolás.

- Gyerekek, amint láthatjátok, a tábla előtt az asztalon, három különböző anyagot találhatunk. Nevezzük meg őket.
- Gyurma, színes papír (olló és ragasztó), és színes ceruzák valamint hozzá tartozó fehér lapok.
- Így van. A verset újra elmondom nektek, majd mindenki egyesével kijön és választ egy ábrázolási technikát, ami lehet gyurmázás, applikáció vagy rajzolás. Amelyiket szeretnétek választani azt elvehetitek, de csak egyet.
- Mielőtt hozzá kezdenénk mozogtassuk meg kicsit magunkat.

• **Tornaperc**

Gomba, gomba, gomba, (öklünket összeütögetjük)
nincsen semmi gondja, (tenyerünket forgatjuk)
ha az eső esik rája, (ujjakat lefelé tartva mozgatjuk)
nagyra nő a karimája. (nagy félkört rajzolunk a levegőben fejkünk előtt)
Az esőt csak neveti, (szánkra mutatunk nevetve)
van kalapja, teheti. (emelgetjük kalapunk)

A feladat a következő, a verset hallva újra, szeretném, ha azt rajzolnátok le vagy készítenétek el, ami a versről eszetekbe jut, vagy amit éreztek a vers kapcsán. Egy alapanyagból elkészíthettek bármit, ami megfogalmazódik bennetek.

A vers előadása után a gyerekek elkezdhetik a munkájukat. A végeredmények hátoldalára monogramot jegyzek, vagy egy kis papírral jelölöm.

Míg a gyerekek dolgoznak, addig elmondom nekik, hogy aki kész van az idehozhatja nekem és mesélhet is róla amit ábrázolt, ami lehet egy személyes történetük is, vagy akár a vershez kapcsolatos felmerülő kérdésekkel is jöhetnek, vagy lehet lesznek olyan gyerekek, akik meg nyílnak előttem egy olyan történettel, ami a vershez hasonlítható.

V. Összefoglalás

- Mit üzennétek az óvodáskorú énekeknek?

-
- Ebben a versben a fiú boldog?
- Igenis és nem is.
- Miért?
- Mert most olyan egyedül érzi magát, de ugyanakkor a gyermekkorára boldogan tekint vissza, mikor nem volt semmilyen problémája.
- Igen, ügyesek vagytok. A gyermekkorotoknak ki kell élvezni minden pillanatát, hisz egyszer vagyunk csak gyerekek és mikor felnőtté váltok, akkor elkezdődik a nagy betűs élet.
- Az órának vége. Vizontlátásra.
- Vizontlátásra.

5. Óravázlat

- **Az óra tárgya:** olvasás óra
- **Az óra helye:** 4. osztály **Osztálylétszám:** 15
- **Az óra témája:** Krusovszky Dénes: Nem ment sehová című vers feldolgozása
- **Az óra feladatai (céljai):**
 - **Oktatói:** megismertetni a gyerekekkel a kortárs gyermekirodalmi verseket, amibe szociotartalmú probléma van
 - **Fejlesztési:** fejleszteni a szövegértésüket, a szociális készségük, empátiájuk, képzeletük, finom motorikus mozgás fejlesztése, bővíteni a szókincsüket, önállóságukat, kreativitásukat, valamint az idősek iránt való tisztelet és megbecsülés fejlesztése.
 - **Nevelői:** a kortárs gyermekirodalmi művek megszerettetése, valamint neveljük az anyanyelv és az olvasás szeretetére.
- **Eszközök:** smiley kártyák, színes papír, olló, ragasztó, gyurma, színes ceruza,
- **Az óra típusa:** új ismeretet feldolgozó

Az óra menete

VII. Üdvözlés

- A gyerekek a reggeli üdvözlő mondókával üdvözlik egymást:

Jó reggelt Nap,

Jó reggelt Föld,

Jó reggelt mindenkinek!

Jó reggelt neked (jobb felőli szomszéd)

Jó reggelt neked (bal felőli szomszéd)

Jó reggelt mindenkinek!

VIII. Új anyag átadása

- Ma egy nem megszokott vidám verset fogok nektek előadni, hanem más témájút. De először is tudjátok mi az a kortárs gyermekvers?
- Nem!
- Nos a kortárs gyermekvers, az azok a versek, amiknek a szerzői a mai napon is élnek és írnak szebbnél szebb verseket.
- Én is egy kortárs írótól hoztam ma nektek egy verset, amit Krusovszky Dénes írt. A címe: Nem ment sehová.
- Szerintetek miről szólhat a vers?
-
- De vajon ki nem ment sehová? Na mindjárt megtudjuk.
- Mielőtt előadnám nektek a verset, mindenkinek kiosztok öt smileys kártyát, valamint a táblára is kiteszem és alá írom, melyik mit jelent. Tehát az öt kártya: az első kártya az a vidám arc, a második a félős, a harmadik semleges smiley, ami nem érez semmit, a negyedik a dühös smiley és az utolsó a szomorú smiley.

- Mindenkinek megvan az öt kártyája?
- Igen.
- Jól van, nos akkor felolvasom nektek a verset, és a vers után, milyen érzésetek van a vers kapcsán, azt a kártyát mutassátok fel.
- Akkor elkezdem mondani, de jól figyeljetek:

Krusovszky Dénes: Nem ment sehová (5. számú melléklet)

- Mindenki nyújtsa fel a smileys kártyáját, majd tegye oldalra a többitől.
 - Ezt a verset meghallgatva, hogy érzitek magatokat?
 - Szomorúan érezzük magunkat.
 - És miért? A vers egy vidám, szomorú, unalmas, vagy inkább érdekes vers volt?
 - Inkább szomorú. (több típusú válasz esetén megbeszéljük, miért gondolják úgy a többiek.)
 - Mért volt szomorú a vers?
 - Mert a versben a nagymama haláláról van szó.
 - Pontosan. Mindenki másabb lett, hogy elveszítettek a családból egy szeretett személyt. A gyermek a versben nem érti, hogy mi történt, mert két dologba biztos, hogy nem ment sehová, viszont ott sincs köztük ezért értelmetlen az egész számára. Minden hozzá kapcsolódó emléket eltüntettek, még a nagypapa is öreg bácsik közé ment. Ez mint jelenthet?
 - Idősek otthonába ment?
 - Így van, mert a felesége azaz a nagymama már nincs köztük
 - Van olyan szeretettek, aki nagyon hiányzik, de már nem él köztetek?
 -
 - Sajnos a nagyszüleink idős korban elhunynak és elkell búcsúznunk tőlük örökre, de a szívünkben mindig ott lesznek velünk. Meg kell becsülni a szeretteinket és a legtöbb időt eltölteni velük, amíg itt élnek velünk.
- Ezután a kis rövid beszélgetés után minden gyerekhez odamegyek, és a felmutatott kártyájára rá írom a monogramját, majd begyűjtöm az általuk kiválasztott kártyát..
- A következő feladat vizuális ábrázolás.
- Gyerekek, amint láthatjátok, a tábla előtt az asztalon, három különböző anyagot találhatunk. Nevezzük meg őket.
 - Gyurma, színes papír (olló és ragasztó), és színes ceruzák valamint hozzá tartozó fehér lapok.
 - Így van. A verset újra felolvasom nektek, majd mindenki egyesével kijön és választ egy ábrázolási technikát, ami lehet gyurmázás, applikáció vagy rajzolás. Amelyiket szeretnétek választani azt elvehetitek, de csak egyet.
 - Mielőtt hozzá kezdenénk mozogtassuk meg kicsit magunkat.

• Tornaperc

Gomba, gomba, gomba, (öklünket összeütögetjük)
nincsen semmi gondja, (tenyerünket forgatjuk)

ha az eső esik rája, (ujjakat lefelé tartva mozgatjuk)
nagyra nő a karimája. (nagy félkört rajzolunk a levegőben fejünk előtt)
Az esőt csak neveti, (szánkra mutatunk nevetve)
van kalapja, teheti. (emelgetjük kalapunk)

A feladat a következő, a verset hallva újra, szeretném, ha azt rajzolnátok le vagy készítenétek el, ami a versről eszetekbe jut, vagy amit éreztek a vers kapcsán. Egy alapanyagból elkészíthettek bármit, ami megfogalmazódik bennetek.

A vers előadása után a gyerekek elkezdhetik a munkájukat. A végeredmények hátoldalára monogramot jegyzek, vagy egy kis papírral jelölöm.

Míg a gyerekek dolgoznak, addig elmondom nekik, hogy aki kész van az idehozhatja nekem és mesélhet is róla amit ábrázolt, ami lehet egy személyes történetük is, vagy akár a vershez kapcsolatos felmerülő kérdésekkel is jöhetnek, vagy lehet lesznek olyan gyerekek, akik meg nyílnak előttem egy olyan történettel, ami a vershez hasonlítható.

V. Összefoglalás

- Szóval milyen témájú verset hallottatok ma?
- Szomorút.
- így van.
- Mért volt szomorú a vers?
- Mert a versben a nagymama meghalt.
- Ez a probléma merül fel a versben. A gyermek mit érezhet?
- Szomorúságot és furcsaságot, mert minden változik, de neki nem mondanak semmit el, mi miért történt.
- Igen, ügyesek vagytok. A megmaradt papírokból készíthettek a nagyszüleiteknek valami szépet, ezzel is bizonyítva, hogy gondoltok rájuk és mennyire fontosak nektek. A legtöbb időt töltsetek el velük, mert nem tudni mikor távoznak el.
- Az órának vége. Vizontlításra.
- Vizontlításra.

ÖSSZEFOGLALÁS

A szakdolgozatom témája: „A kisiskolás gyerekek szociális készségeinek fejlesztési lehetőségei a kortárs gyermekirodalmi művek segítségével.

A szakdolgozatom témáját, azért választottam az irodalommal kapcsolatban, mert legközelebb hozzám ez a téma áll. Gyerekkoromban nagyon szerettem verseket és meséket hallgatni az óvodába és iskolába is. Ez mai napig is megmaradt, mivel szeretek olvasni kortárs verseket, novellákat.

A szakdolgozatom három fő részből áll. Az első részben a gyermekirodalomról írok általánosan, valamint kialakulásáról, sajátosságairól, típusairól és kiemelkedő íróiról is szót ejtek.

A második fejezetbe arra térek ki, hogy a gyermekirodalom szerepe milyen fontos a kisiskolás személyiségfejlődésében, továbbá felvilágosítást adok arról, hogy milyen fontos a gyermek első könyvét megfelelően kiválasztani.

Az utolsó fejezetben azaz a harmadikban a kortárs gyermekirodalommal ismertetem az olvasót, valamint megtalálható ugyanitt, egy olyan módszertani javaslat pedagógusoknak, hogy hogyan használhatják fel a kortárs gyermekirodalmat egy olvasásóra keretein belül, ami segíti a gyermek fejlődését.

Úgy gondolom mind a pedagógiai, mind pedig pszichológiai szempontból sikerült részletesen kiejtenem ezt a témát.

Szakdolgozatom megírásához különböző szakirodalmakat, gyermekirodalmi műveket és lexikonokat használtam fel.

Leendő pedagógusként munkám során nagyon sok információhoz jutottam, amelyet a későbbiekben fel fogok tudni használni, ezzel segítve a gyermek személyiségfejlődésének helyes irányát.

РЕЗЮМЕ

Темою моєї дипломної роботи - «Можливості розвитку соціальних навичок молодших школярів за допомогою сучасної дитячої літератури».

Цю тему я обрала у зв'язку з літературою, тому що вона мені найближча. З самого дитинства, я люблю слухати вірші та казки в дитячому садку та школі. Саме тому, це збереглося до наших днів, оскільки я люблю читати сучасні вірші та оповідання.

Моя дипломна робота складається з трьох основних частин. У першій частині я пишу про дитячу літературу в цілому, а також про її розвиток, особливості, види та видатних письменників.

У другому розділі я розповідаю про важливість дитячої літератури в особистісному розвитку молодшого школяра, а також наводжу інформацію про важливість правильного вибору першої книги дитини.

В останньому розділі, тобто третьому, я знайомлю читача із сучасною дитячою літературою. А, також у цьому ж розділі є методичні пропозиції для вихователів, як використовувати сучасну дитячу літературу на уроці читання, що сприяє розвитку дитини.

Я вважаю, що мені вдалося детально сформулювати цю тему, як педагогічно, так і психологічно.

Хотіла б зазначити, що для написання своєї дипломної роботи я використала різноманітну літературу, а саме дитячу літературу та лексикон.

Отже, як майбутній вихователь, я за час роботи здобула багато інформації, яку зможу використати згодом, допомагаючи в правильному напрямку розвитку особистості дитини.

HIVATKOZOTT IRODALOM

- Berei Andor (1962): *Új magyar lexikon 3.* Akadémiai kiadó, Budapest.
- Berei Andor (1962): *Új magyar lexikon 4.* Akadémiai kiadó, Budapest.
- Bognár Tas (2004): *Gyermekpróza.* Nemzeti tankönyvkiadó, Budapest.
- Cs. Nagy István (1989): *Gyermek és ifjúsági irodalom.* Tankönyvkiadó, Budapest.
- Durkó Mátyás (1976): *Olvasás, megértés.* Gondolat, Budapest.
- <https://www.lackfi-janos.hu/torpe-es-orias-kozott/> Letöltés ideje: 2022.04.25.
- Kardos László (1959): *A gyermek és a könyv.* Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest.
- Kiss Judit (2008): *Bevezetés a gyermekirodalomba.* Ábel kiadó, Kolozsvár.
- Lizanec Péter (2019): *Kárpátaljai magyar népmesék.* Kárpátok, Ungvár.
- Lovász Andrea (2015): *Felnőtt gyermekirodalom.* Cerkabella kiadó, Gyula.
- Lovász Andrea (2015): *Navigátor kortárs gyermekirodalmi lexikon.* Cerkabella kiadó, Gyula.
- Makszim Gorkij (1955): *Az ifjúsági és gyermekirodalomról.* Ifjúsági könyvkiadó, Budapest.
- Mérei Ferenc-V. Binét Ágnes (1978): *Gyermeklélektan.* Gondolat, Budapest.
- Mészárosné Veres Katalin (2004): *Szöveggyűjtemény az általános iskolák alsó tagozatai számára.* Regun Press kiadó, Üllő.
- Móra Ferenc (1974): *Zengő ABC.* Móra Ferenc tankönyvkiadó, Budapest.
- Nagy Bandó András (2007): *Kicsinyek köyve.* Szamárkül kiadó, Pécs.
- Péczely László (1954): *Ifjúsági irodalom a tanítóképzők számára.* Tankönyvkiadó, Budapest.
- Petrolay Margit (1996): *Könyv a meséről.* Trezor kiadó, Budapest.
- T. Aszódi Éva (1974): *Művészetre nevelés a családban.* Kossuth könyvkiadó, Budapest.
- Tamási Áron (1960): *Ábel Amerikában.* Szépirodalmi könyvkiadó, Budapest.
- Tarbay Ede (1999): *Gyermekirodalomra vezérlő kalauz.* Szent István társulat, Budapest.
- Vekerdy Tamás (2013): *Az óvoda és az első iskolai évek- a pszichológus szemével.* Saxum kiadó, Budapest.
- Will Durat (1937): *A gondolat hősei.* Dante kiadás, Budapest.

MELLÉKLET

1. számú melléklet

Jász Julcsi: Rosszkedv

Nagymama meghalt. De számomra,
persze nem. Nem tekintem őt annak.

Nem fogadok szót.
Rosszalkodok.

Várom, hogy rám szóljon.
Nem halhat meg egészen,

kivel fogok akkor veszekedni.
Ki fog velem veszekedni?

Biztos nem akar halott lenni nagyon.
Várom hát, hogy visszamásszon abból a gödörből!

Ezzel vigasztalom anyáékat.
Hogy csak azért vagyok rossz,

hogy siessen.
Már nagyon hiányzik.
i

2. számú melléklet

Nagy Bandó András: Anyám emlékezete

Ha lelkét idézem,
mintha bárány lenne,
ha kezét idézem,
mintha márvány lenne.

Ha haját idézem,
mintha selyem volna,
ha hangját idézem,
mintha szótagolna.

Ha szemét idézem,
magam látom benne,
ha arcát idézem,
mintha angyal lenne.
Ha keblét idézem,
mintha forrás volna,
ha álmát idézem,
mintha velem volna.

3. számú melléklet

Turi Timea: Utolsó nap az óvodában
ma nem gondolok semmire
nem engedem
el a napokat
csak a fogast nézem
amiről a jelem leszakad
csak a napokat számlálom
pedig nem ismerem a számokat
csak az ébrenlétet várom
de az egyre többször álom

meg arra várok,
hogy holnap minden ugyanúgy lesz, mint tegnap

ma nem gondolok semmire
nem engedem
el magam
csak kicsit félek
hogy rajtam kívül semmi nem marad
ismerős csak ismeretlen
meszelt falak magas székek

add ne legyen délután még
ne engedj ha hazamennék

míg arra várok
hogy holnap minden ugyanúgy lesz mint tegnap

4. számú melléklet

Lackfi János: Törpe és óriás között
Mért szerettem az aszfalt-csattogást?
Mert környékünk lombos dombjai közt
mindig volt házfal, amely hangosan
visszaküldte a léptemet, így hát nem lettem szegényebb,
hazaérve mindig az összes megtett lépés ott volt lábamban (megnéztem, hiszed, nem hiszed).

Szerettem azt, ha zajt csapok
s azt is, ha némán surranok a fák között,
félsötétben. Szóval ha mindenki hallja
azt, hogy vagyok, vagy ha senki se
sejti, hogy arra járok.

Szerettem lenni, nagy bőszen kiabálni,

mérges öregasszonyok rikoltoztak utánam.
Szerettem nem lenni, szívdobogva,
zajokra füelve, nagy titokban csupa
olyasmit
művelni, amikre a kutya se figyel,
ha nem titokban csinálom.
Szerettem volna, ha mindenki megismer,
ha ujjal mutogatnak rám jöttömön:
na, ez az a híres,
s ha a lányok összesúgnak utánam.
Szerettem volna, ha senki se veszi észre,
honnan hull a fejére hógolyó,
ki húzza meg a haját,
ki gáncsolja el és ki kötött
a kutya farkára bögrét.
Az igazság valahol középtájt lehetett:
annyira figyelt csak rám bárki is,
mint bárki másra én,
nem voltam kevesebb, se több,
csak egy gyerek,
ki lassan egyre kevésbé gyerek,
félúton törpe és óriás között.

5. számú melléklet

Krusovszky Dénes: Nem ment sehová

Mióta nagymama elment,
anya szomorúbb,
apa csendesebb,
nagyapa fáradtabb,
és egyikük sem akar
erről beszélni velem.

Mióta nagymama elment,
anya leszedte náluk
a függönyöket,
apa meg a barátai
elhordták a bútorokat,
nagyapa pedig beköltözött
egy csomó másik öregbácsi közé.

Mióta nagymama elment,
folyton azon gondolkozom,
vajon mi történt,
mert szerintem nem ment sehová,
de az is biztos, hogy nincsen itt.

Завідувачу кафедри
Біді Олені Анатоліївни,
доктору пед. наук, професору
здобувача вищої освіти
Штев Естери Іштванівни,
студентки IV-го курсу,
ОП 013 Початкова освіта, бакалавр

ЗАЯВА

З правилами чинного Положення «Про академічну доброчесність в Закарпатському угорському інституті імені Ф. Ракоці II» від «30» серпня 2019 року, згідно з яким виявлення плагіату є підставою для відмови в допуску роботи до захисту і застосування заходів дисциплінарної та академічної відповідальності, ознайомлений(а).

Про використання Системи виявлення текстових збігів/ідентичності/ схожості в роботах здобувачів вищої освіти повідомлений(а) та надаю свою згоду на обробку та збереження моєї роботи в Базі даних Інституту. Також надаю ЗУІ право на передачу моєї роботи для обробки та збереження в Системі виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості та використання роботи для виявлення плагіату в інших роботах, які завантажувалися/завантажуються для перевірки Системою виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості та користувачами, які мають доступ до цієї Системи, виключно в обмежених цілях для виявлення плагіату в текстах робіт.

Робота для перевірки Інституту надається в друкованому та електронному варіанті. Електронна версія моєї роботи збігається (ідентична) з друкованою.

2022.05.31.

Дата

Sieto

Підпис

Bida Olena
tanszékvezetőnek
Sütő Eszter,
IV. évfolyamos levelező tagozatos
tanító szakos hallgatótól

NYILATKOZAT

A II. Rákoczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola 2019. augusztus 30-án kelt tudományetikai szabályzatának pontjaival, amelyek szerint plágium felfedezése esetén a diplomamunka nincs védéshez engedve, megismerkedtem.

Tájékoztatót kaptam a plágiumszűrő rendszer használatáról, hozzájárulok a munkám ellenőrzéséhez és tárolásához az intézményi adatbázisban. Felhatalmazom az intézményt, hogy a munkámat ellenőrzés után felhasználhassák a plágiumszűrő program működésénél a további munkák ellenőrzésének folyamatában.

A munkát ellenőrzés céljából elektronikusan és nyomtatott formában is benyújtottam az intézménynek. Munkám elektronikus változata azonos a nyomtatott példánnyal.

2022.05.31.

Dátum

Sütő

Aláírás

Ім'я користувача:
Моца Андрій Андрійович

Дата перевірки:
19.05.2022 20:46:05 EEST

Дата звіту:
19.05.2022 21:05:17 EEST

ID перевірки:
1011257497

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

ID користувача:
100006701

Назва документа: Sütő-Eszter

Кількість сторінок: 46 Кількість слів: 12041 Кількість символів: 86941 Розмір файлу: 814.03 KB ID файлу: 1011147542

1.34% Схожість

Найбільша схожість: 0.71% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 1008010803)

0.62% Джерела з Інтернету 25 Сторінка 48

0.88% Джерела з Бібліотеки 4 Сторінка 48

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнено

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнено

0% Вилучень

Немає вилучених джерел